

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

**Vyjednáváné sexuální normativity: analýza online poradenství Římskokatolické
církve**
Bakalářská práce

Autor práce: Kryštof Petřík
Studijní program: B0314A250008 Sociologie
Studijní obor: Sociologie
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: Mgr. Petra Tlčimuková, Ph.D.

Hradec Králové, 2023

Zadání bakalářské práce

Autor: Kryštof Petřík

Studium: F20BP0096

Studijní program: B0314A250008 Sociologie

Studijní obor:

Název bakalářské práce: **Vyjednávání sexuální normativity: analýza online poradenství Římskokatolické církve**

Název bakalářské práce AJ: Negotiated sexual normativity: an analysis of the Roman Catholic Church's online counselling

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá vztahem náboženství a sexuality v současné české společnosti. Konkrétně se zaměřuje na vyjednávání v oblasti sexuálních norem mezi Římskokatolickou církví a dospívajícími v České republice. Práce se ptá, jakým způsobem jsou konstruovány normy a vyjednávány postoje týkající se sexuality mezi dospívajícími a církví, která se snaží v převážně nenáboženském prostředí udržovat a prosazovat vlastní normy týkající se sexuality a sexuálního života. Výzkumná část práce představí kvalitativní výzkum, který se zaměří na online informační a poradenskou činnost církve na webu vira.cz, kterou v této oblasti využívají především dospívající. Bude zkoumat dilemata z oblasti sexuálního života, kterým dospívající čelí na jedné straně, a způsob jakým k těmto dilematům přistupuje Římskokatolická církev představující nejtradičnější a také počtem přívrženců stále nejsilnější náboženskou organizaci České republiky. Data budou podrobena kvalitativní tematické analýze.

Berger, P. L., T. Luckmann. 1999. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Bhattacharyya, G. 2002. *Sexuality and society: an introduction*. London: Routledge.

Disman, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

Fafejta, M. 2004. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Jan Piszkiwicz.

Foucault, M. 1999. *Dějiny sexuality I.: Vůle k vědění*. Praha: Herrmann a synové.

Giddens, A. 1992. *The transformation of intimacy : love, sexuality and eroticism in modern societies*. Stanford University Press

Hamplová, D. 2013. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. Karolinum

Moore, S., D. Rosenthal. 2006. *Sexuality in Adolescence Current Trend*. Routledge

Václavík, D. 2009. *Náboženství a moderní česká společnost*. Grada

Zadávatel pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Petra Tlčimuková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 20.11.2022

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval pod vedením vedoucí práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne...

Kryštof Petřík

Anotace

PETŘÍK, KRYŠTOF. *Vyjednávané sexuální normativity: analýza online poradenství Římskokatolické církve*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2023, 43 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce se zabývá vztahem mezi náboženskou organizací a sexualitou v současné české společnosti. Nejzásadnějším výzkumným cílem v této práci, je zjistit, jak jsou konstruovány normy a vyjednávány postoje týkající se sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví, která se v poměrně nenáboženském prostředí snaží uplatňovat a udržovat své vlastní normy týkající se sexuality. Empirická část práce je zpracována s využitím metody tematické analýzy, zaměřující se na online informační a poradenskou činnost Římskokatolické církve na internetové webové stránce Vira.cz, která je pak v oblastech sexuality využívána především dospívajícími. Práce bude zkoumat na jedné straně otázky dospívajících týkající se sexuality a na straně druhé způsoby, jak na tyto otázky reaguje a přistupuje Římskokatolická církev.

Klíčová slova: sexualita dospívajících, normy, sociologie sexuality, sociologie náboženství, Římskokatolická církev

Annotation:

PETŘÍK, KRYŠTOF. *Negotiated sexual normativity: an analysis of the Roman Catholic Church's online counselling*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2023, 43 pp. Bachelor thesis.

This bachelor's thesis deals with the relationship between religious organizations and sexuality in contemporary Czech society. The most fundamental research goal in this work is to find out how norms are constructed and attitudes regarding sexuality are negotiated between adolescents and the church, which in a relatively non-religious environment tries to apply and maintain its own norms regarding sexuality. The empirical part of the work is processed using the method of thematic analysis, focusing on the online information and counseling activities of the Roman Catholic Church on the Vira.cz website, which is mainly used by adolescents in the area of sexuality. The thesis will examine, on the one hand, the questions of adolescents regarding sexuality and, on the other hand, the ways in which the Roman Catholic Church responds and approaches these questions.

Key words: adolescent sexuality, norms, sociology of sexuality, sociology of religion, Roman Catholic Church

Poděkování

Na tomto místě bych velice rád poděkoval své vedoucí práce Mgr. Petře Tlčimukové, Ph.D. za trpělivost a odborné vedení této práce. Současně bych velice rád vyjádřil poděkování všem, kteří mě v psaní této práce jakkoliv podporovali. Zvláštní dík chci věnovat kolegyním Bc. Adéle Brothánkové, Anně Hadincové, Adéle Maryškové a Bc. Monice Ryšavé.

Obsah

1	Úvod	7
2	Teoreticko-metodologická část.....	9
2.1	Náboženství a sexualita: sociologická diskuze	9
2.2	Římskokatolická církev a její vztah k lidské sexualitě	12
2.3	Manželství a sex v křesťanské perspektivě.....	14
2.3.1	Normy v sociologické teorii	16
2.4	Náboženská situace v České republice	17
2.5	Metodologie výzkumu	19
2.5.1	Cíl a výzkumné otázky	20
2.5.2	Kvalitativní metoda: tematická analýza	20
2.5.3	Sběr dat a provedení analýzy	22
3	Empirická část	25
3.1	Web Vira.cz a jeho poradenská činnost.....	25
3.2	Výsledky tematické analýzy	25
3.2.1	Dar sexuality s návodem ke správnému použití od Láskyplného Boha ...	26
3.2.2	Sex jako performance za hranicí fyzická.....	30
3.2.3	Manželství jako instance správného sexu.....	31
3.2.4	Sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu.....	33
3.2.5	Sobecká, sexuální nemanželská aktivita jako atribut hříchu	34
3.2.6	Předmanželský sex jako zdroj osobní zkázy	35
3.2.7	Hřích je náš, nedělá dobře mně ani tobě.....	36
3.2.8	Zodpovězení výzkumných otázek	38
3.2.9	Shrnutí a diskuze výsledků	40
4	Závěr.....	45
5	Seznam literatury a elektronických zdrojů	47
5.1	Seznam tabulek	49
6	Přílohy	50
6.1	Vytvořené kódy.....	50

1 Úvod

V rámci této bakalářské práce jsem se rozhodl věnovat tématu vyjednávaných sexuálních normativů mezi mladistvými a Římskokatolickou církví v České republice v online prostředí.

Bakalářská práce tematicky spadá do subdisciplíny sociologie náboženství a sociologie sexuality, ze kterých čerpám teoretická východiska pro uchopení zkoumané problematiky.

Práce je rozdělena do dvou částí, první část je teoreticko- metodologická a následuje empirická část, kde představuji výsledky vlastního výzkumu. V první teoreticko-metodologické části začínám kapitolou Náboženství a sexualita: sociologická diskuze, kde se pokusím nastínit obecný sociologický diskurz týkající se vlivu náboženství na lidskou sexualitu. Následující kapitola již bude konkrétně pojednávat o vztahu Římskokatolické církve k lidské sexualitě. Další kapitola představuje manželství a sexualitu v křesťanské perspektivě, kde bude především přiblíženo, jak je křesťansky vnímáno manželství a z jakých důvodů dochází k sakralizaci sexu. Další kapitola představí krátké pojednání o normách v sociologické teorii. V předposlední kapitole se zaměřím na náboženskou situaci v České republice, kde bude mým cílem přiblížit obecný stav náboženské situace především na základě kvantitativních dat a publikací významných českých sociologů/socioložek náboženství jako jsou Dana Hamplová, Dušan Lužný, Zdeněk Nešpor nebo David Václavík. Na závěr této části představuji metodologii empirického výzkumu.

Druhou částí bakalářské práce je představení empirického výzkumu, který zodpovídá hlavní výzkumnou otázku: jakým způsobem jsou konstruovány normy a vyjednávány postoje týkající se sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví? Pro zpracování empirického výzkumu byla zvolena kvalitativní metoda tematické analýzy, díky které bylo identifikováno sedm hlavních témat a jedno subtéma odpovídající na všechny výzkumné otázky. Hlavním zdrojem dat empirického výzkumu byla informační a poradenská činnost Římskokatolické církve na webové stránce Vira.cz. V závěru empirické části

shrnuji výsledky empirického výzkumu, odpovídám na výzkumné otázky a diskutuji výsledky empirického výzkumu s použitou teorií.

2 Teoreticko-metodologická část

V této části bakalářské práce představím základní teoretická východiska a metodologii práce. V první podkapitole je pojednán obecný sociologický diskurz týkající se vlivu náboženství na lidskou sexualitu. Následující kapitolou pojednám o vztahu Římskokatolické církve k lidské sexualitě. Třetí kapitolou přiblížím manželství a sex v křesťanské perspektivě. Následně budou představeny normy v sociologické teorii a v posledním bodu teoretické části představím náboženskou situaci v České republice. Na závěr představím metodologii vlastního výzkumu.

2.1 Náboženství a sexualita: sociologická diskuze

Hlavním cílem v této kapitole je nastínění sociologického diskurzu nad oblastí sexuality a náboženství. Prvním bodem, který bude v této kapitole řešen, souvisí s důvody náboženského zájmu ohledně sexuality. V další řadě zde bude pojednáno o třech oblastech (tělech, touhách a performancích) ve kterých se promítá náboženská moc nad lidskou sexualitou.

Ellingson (2002) tvrdí, že sexualita bývá středem pozornosti mnoha náboženství z několika důvodů: sexualita představuje velice mocnou dimenzi lidského života, nejen ve smyslu fyzického aktu intimity mezi dvěma osobami, ale také v potenciálu pro vytvoření nového života. Dalším důvodem této náboženské pozornosti může být sexualita sama o sobě, zahrnující primární základ, na kterém lze lidské vztahy schvalovat jako přirozené a nepřirozené. Prostřednictvím mýtů, náboženských praktik, rituálů a vytváření tabu je lidská sexualita vsazována do nábožensky smysluplných mezí, které jsou legitimizovány prostřednictvím odkazování na mimolidskou realitu. Náboženská snaha o vymezení sexuality je pak především snahou o získání moci, ve které je sexualita vnímána jako užitečný způsob, jak organizovat a sjednocovat život lidských bytostí [Ellingson 2002: 2-3].

Následující odstavce budou pojednávat o třech oblastech: tělech, touhách, performancích. Boisvert a Hughes (2018) nepovažují dané oblasti za pouhé promítnutí společenského chápání sexuální a náboženské oblasti, ale jsou také považovány za oblasti, do nichž se propisuje náboženský vliv na lidskou sexualitu.

Těla jsou chápána jako zprostředkovatelé lidské zkušenosti, mezi něž se řadí mimo jiné zkušenosti sexuální. V souvislosti s tím těla představují hlubokou symbolickou roli v náboženství, náboženské systémy mohou tělo používat jako důležitý prostředek, skrze který mohou regulovat komunitu nebo organizovat společenský život. Lidská těla jsou nicméně v neustálé proměně, v které jsou nabitě neustálou náboženskou symbolikou a významem [Boisvert, Hughes 2017: 29-31]. Berg, Schrijvers a Wiering (2022) píše, že proměňující se těla lze pak chápat ve dvou rovinách jako adjektivum nebo infinitiv. Pokud budeme přistupovat k proměňujícím se tělům v rámci adjektiva, pak se budeme zaměřovat na samotná těla a tím naše pozornost bude přitahována především na možné transformace, jimž těla mohou podléhat. Ve druhém bodu, kde se k transformujícím tělům přistupuje jako k infinitivu, je sledován především vztah mezi mocí a transformací [Berg, Schrijvers, Wiering, 2022: 2-3]. Pro náboženství je typické, že k lidskému tělu přistupuje v rámci ambivalence. Lidské tělo může být bráno symbolicky jako zdroj božskosti nebo zkaženosti, právě pak díky této symboličnosti jsou lidská těla velice zajímavá pro samotná náboženství v rámci regulace. Takovouto regulaci je možné vidět v rigidních genderových rolích, které často konstruují, jak má vypadat správné mužské a ženské tělo [Boisvert, Hughes 2017: 29-31].

Ženské tělo bývá většinou mnohem více regulováno než tělo mužské, především v kontextu institucionalizovaného náboženství, přesněji Římskokatolické církve. Ženské tělo je zde bráno jako nábožensky problematické a bývá často tabuizováno, obzvláště pak pro patriarchální povahu tohoto institucionalizovaného náboženství. Dalším důvodem bývá jedinečná ženská schopnost těhotenství a porodu. Schopnost plození je pak brána jako velice mocný a záhadný prvek, který vyžaduje propracovaná pravidla [Boisvert, Hughes 2017: 29-31].

Mužské tělo je naopak vnímáno jako tělo normativní, které se často pojí s katolickým ideálem heterosexuálního, bílého muže. Takovýto ideál pak přispívá k vytvoření katolicko-náboženského diskurzu maskulinity, jež se orientuje na heterosexuální akt mezi ženou a mužem, který má vést k početí [Ellingson 2002:10].

Dalším typem těl, která mohou být nábožensky chápána jako odlišná a tím znepokojující nebo podezřelá, jsou homosexuální, transgenderová, postižená nebo barvou pleti odlišná těla. Tento typ těl může být na jedné straně spojen s hříchem, protože neodpovídá normě: bílého, heterosexuálního, zdravého muže. Skrz takto hříšně stigmatizované tělo může dojít k ostrakizaci a různým způsobům „potrestání“, která mohou vést k „nápravě“ [Boisvert, Hughes 2017: 29-31].

Další oblastí, která odkrývá náboženský vliv na lidskou sexualitu, jsou touhy. Lidské touhy jsou obecně velice rozmanité téma, na průsečíku náboženství a sexuality se pak většinou jedná o poněkud problematický bod. Problematickost spočívá především v tom, že lidské touhy jsou různorodé, lze říci až bezmezné, omezené mohou být pouze naší představivostí, kulturními normami nebo očekáváním. Náboženství se pak snaží touhu zasadit do náboženského kontextu a pečlivě vymezit projevy touhy, které lze brát za normální a nenormální. Ústředním bodem, který určuje normální a nenormální projevy touhy, je předmět na který se vztahuje. Touha, která se zaměřuje na tělo, je většinou touhou podezřelou, především to pak platí o touze ke stejnému pohlaví, která bývá palčivým bodem většiny náboženství [Boisvert, Hughes 2017: 162-163].

V kontextu lidských sexuálních tužeb většina náboženství sleduje tzv. přirozený řád, který se stává důležitým bodem při usměrňování genderové role a sexuální touhy. Křesťanství, zvláště Římskokatolická církev apeluje na přirozený řád, díky němuž má všechno svůj přirozený konec, který je zahrnut do Božského záměru. Greenberg poukazuje na přirozený řád při příkladu různých židovských zdůvodnění proti homosexualitě. Homosexualita je brána jako nevíтанá z toho důvodu, že v ní odpůrci vidí porušení přirozeného řádu sexuality, kterou má být reproduktivní funkce. Krom tohoto pragmatického důvodu, je také zmiňován argument, který se dotýká především genderové role, kdy v rámci homosexuálního vztahu dvou mužů nelze dobře určit, který z nich by měl být ve vztahu dominantní, když jsou muži v náboženském kontextu vždycky těmi dominantními [Greenberg citován v Cornwall 2012: 18, 19].

Performance jsou poslední oblastí, které nastiňují náboženský vliv na lidskou sexualitu, ale také nad utvářením genderových rolí. Pod pojmem performance si pak lze představit různé náboženské praktiky a rituály, které usměrňují genderové

role a sexuální chování. V tomto kontextu je nutné si uvědomit, že třecí plochy mezi sexualitou a genderem vznikají ve chvíli, když jsou tělesné nebo sexuální touhy zakódovány jako ženské nebo mužské [Boisvert, Hughes 2017: 274-275]. Náboženství zaujímá instrumentální roli ve vytváření binárních sexuálních kategorií, tedy vytváří normativní mužské a ženské role a s tím spojenou přijatelnou sexualitu [Ellingson 2002:10].

Tato kapitola představovala poněkud obecný sociologický pohled na náboženství a sexualitu. Nadcházející kapitola již bude poněkud konkrétnější, neboť v ní bude nastíněn vztah Římskokatolické církve k lidské sexualitě.

2.2 Římskokatolická církev a její vztah k lidské sexualitě

Tato podkapitola bude pojednávat o vztahu Římskokatolické církve k lidské sexualitě. Jako první zde bude uveden poněkud obecnější vztah Římskokatolické církve k lidské morálce. Budou nastíněny zdroje vlivu, které Římskokatolická církev může využívat ve vynášení morálních soudů. Dalším bodem bude nastínění katolické praxe soukromé zpovědi, jež souvisí s vlivem Římskokatolické církve na lidskou morálku. Posledním bodem bude uvedení přímých vztahných bodů Římskokatolické církve k lidské sexualitě.

Hlavní vztahný bod v rámci Římskokatolické církve a lidské sexuality představuje autorita církve nad morálkou. Nutností je uvědomit si mocenský rozměr Římskokatolické církve a morálky v historickém kontextu, kdy byla role duchovních spojována s rolí starších a významnějších především díky jejich učenosti a gramotnosti. V tomto ohledu byla duchovním dána politická moc, která se především projevovala v roli duchovních coby soudců a s tím tedy spojená církevní moc nad veřejnou morálkou. Římskokatolická církev nicméně neměla pouze moc nad veřejnou morálkou, ale také nad morálkou individuální, což je viditelné v praxi soukromé zpovědi [O'Connell 2001: 102].

Foucault popisuje praxi soukromé katolické zpovědi jako jednu z hlavních technik produkce pravdy o sexu. To především díky tomu, že centrálním bodem zpovědi pak byl především sex nebo sexuální chování, které neodpovídalo správnému morálnímu chování katolického jedince. Princip zpovědi nicméně nebyl pouhou produkcí techniky pravdy o sexu, ale také představoval zajímavý mocenský vztah mezi tím, kdo se zpovídá a zpovědníkem (duchovním).

Zpovědník (duchovní) nebyl jenom účastníkem hovoru, ale byl instancí, která hodnotí daný prohřešek do širšího mravního rámce. Zpovědník (duchovní) měl moc vynášet soudy nad zpovídajícím, mohl jej vykoupit, očistit a vrátit mu nevinnost. Doznávající pak po tomto činu prochází vnitřní proměnou, díky které se vrací nevinnost, osvobozuje se od hříchů a dochází k příslibu spásy [Foucault 1999: *passim*].

V kontextu moci duchovních nad vynášením soudů ohledně morálky jsou zmiňovány tři zdroje. Prvním z nich bývá označována ostražitost duchovních ohledně pozorování, zdali věřící vedou život podle správných způsobů. Tyto správné způsoby života jsou ty, které se odvíjí od křesťanského konceptu lásky, jenž je esenciální pro etické kodexy církve. Druhým zdrojem bývá označována samotná autorita církve, která je vyvozena především z učenosti a jejich historické role starších/významnějších. Třetí zdroj je spojován se zvyky západních národů, které přímo čerpají z etických zvyků založených na křesťanství [O'Connell 2001: 108].

Následující odstavce budou pojednávat o přímých vztažných bodech Římskokatolické církve a lidské sexuality. Mezi dané vztažné body jsou zařazeny převážně papežské výroky nebo církevní spisy, které se týkaly oblasti lidské sexuality a morálky.

Grey a Selling považují interpretaci přirozeného zákona za výchozí bod římskokatolického přístupu k lidské sexualitě v první polovině 20. století. Podle interpretace přirozeného zákona je lidská sexualita biologickým fenoménem, který byl Bohem vytvořen za jediným účelem a to je reprodukce lidstva. Jakékoliv odchýlení od této normy je shledáno těžce hříšným, přičemž se nemusí jednat přímo o samotný sexuální akt, který by mohl být reproduktivní, jedná se o jakoukoliv sexuální stimulaci nebo vzrušení nevedoucí k reprodukci. Určité uvolnění z takto úzce vymezené povolené sexualitě představoval rok 1925, ve kterém se plodnost stala předvídatelnou, tím bylo zjištěno, že ne každé sexuální spojení musí vést k početí. To tedy znamenalo, že pokud nedojde k početí během pohlavního styku mezi mužem a ženou, tak tento pohlavní styk ještě nemusí být označován za hříšný. V roce 1930 papež Pius XI. objasnil, že přirozenost pohlavního aktu mezi mužem a ženou vychází z podstaty možného početí, tedy že

není podniknuto nic k tomu, aby k početí nedošlo (např. přerušovaná soulož). Hříchem tedy není pohlavní styk nevedoucí k početí, ale hříchem je, pokud bylo bráněno nebo zabráněno možnému početí [Grey, Selling 2001: 183].

Dalším poněkud výrazným krokem v transformaci vztahu Římskokatolické církve k sexualitě představuje Druhý vatikánský koncil (1965). Církev zde přistoupila k poněkud estetickému pohledu na lidskou sexualitu a určila ji jako možný způsob vyjádření manželské lásky a tím by i koncept lidské sexuality zařadila do učení evangelia. Lidská, ctnostná a vznešená sexualita by byla integrována do správného manželství. Danou problematiku dále rozvinul papež Pavel VI. v jeho díle *Humanae Vitae* (1968), kde byla zmíněná ctnostná sexualita opět poněkud zredukována. Papež Pavel VI. sice nezredukoval manželskou sexualitu (tedy tu povolenou a ctnostnou) pouze na funkci reprodukce, nicméně tuto myšlenku převedl do tzv. ploditelského významu, který by měl být jednotným významem lidské sexuality. Onen ploditelský význam znamená, že sexualita je tedy pouze záležitostí manželského heterosexuálního aktu, jehož cílem má být možné početí [Grey, Selling 2001: 185].

Selling tvrdí, že Římskokatolická církev zaujímá k lidské sexualitě především vztah založený na morálním systému, který stále čerpá z interpretace přirozeného zákona. Díky tomu jsou pak definovány katolicky povolené a nepovolené projevy sexuality. Jedinou povolenou formou katolické sexuality je heterosexuální manželský projev sexuality, který má mít výhradně ploditelský význam [Selling 2001: 150].

Z předešlých odstavů je viditelné, jak důležitý rozměr má manželství v náboženské (především v římskokatolické) perspektivě, pokud se jedná o otázky sexuality. Následující podkapitola bude pojednávat o posvátnosti manželství a sexu v křesťanství.

2.3 Manželství a sex v křesťanské perspektivě

Nynější podkapitola představuje pojednání o křesťanské perspektivě na manželství coby sexuální regulaci, která je vyžadovaná a chtěná samotným Bohem. Vycházím především z publikace *Sacred Marriages: A Discourse Analysis* (2018), kterou napsal sociolog David F. Mullins. Autor s využitím

diskurzivní analýzy zkoumá procesy, kterými jsou sex a plození dětí sakralizovány v křesťanských manželských příručkách.

Manželství může být obecně vnímáno jako viditelný příklad společenské sexuální regulace. Účelem takovéto regulace je nasměrovat lidské sexuální chování takovým způsobem, aby bylo toto chování vnímáno jako společensky přípustné. Skrze manželství je pak sexuální lidské chování usměrněno do produktivních mezí, které vede k plození dětí [Hoel, Wilcox, Wilson 2019: 48]. Mullins konstatuje, že křesťanství nevnímá manželství pouze jako společensky žádanou sexuální regulaci, ale vnímá manželství jako sexuální regulaci, která je žádaná od samotného Boha. Manželství nabývá podobu posvátné sexuální regulace, kde sex nabývá stejně posvátného významu [Mullins 2018: 1].

V křesťanské perspektivě vychází posvátnost sexu z následujících důvodů. Prvním z důvodů je, že sex má být uskutečňován pouze v manželství, neboť sex je brán jako sjednocující, exkluzivní akt mezi manželi potvrzující jejich lásku a stvrzující jejich manželský slib [Mullins 2018: 31].

Druhým důvodem je, že sex je vnímán jako akt, který sblíží dvě duše k obrazu Boží lásky v manželství. Sex pak bývá vnímán jako ztělesněné vyjádření Boží lásky. Významem sexu pak není fyzické uspokojení, ale zažití hluboké duchovní lásky, které je možné dosáhnout skrze tělesné potěšení. Nicméně Bůh nezamýšlel tělesné potěšení jako cíl sexu, ale jako druhotný prvek, díky kterému se mají manželé přiblížit k jeho lásce a tím posvětit svoje manželství. Manželství pak lze vnímat jako cestu, díky které člověk poznává Boha přes transcendentální význam sexu. Nemanželský sex je vnímán jako nemorální a zneužitý proces, neboť v něm nemohla být projevena vyšší láska k Bohu a jeho jediným cílem bylo dosažení tělesného potěšení, které je přirovnávané jako zvířecí a nízké [Mullins 2018: 33].

Třetí důvod spočívá v ploditelské schopnosti sexu. V křesťanské perspektivě je sex vnímán jako způsob, kterým lidé mohou sdílet Boží stvořitelský proces a záměr. Manželský sex tedy představuje svatý záměr, skrz který Bůh vytváří nový život. Manželé nejsou vnímáni jako pouzí partneři, kteří pocítují Boží lásku, ale jsou také partneři Boha v tvoření nového života [Mullins 2018: 34].

Jak je vidno vztah manželství a sexu je v křesťanské perspektivě velice regulovaný a jasně definovaný. Sex je brán jako posvátný akt, který má své místo výhradně v manželství, neboť manželství představuje vyjádření lidské lásky, která pokorně přijímá Boží dar sexu, aby si manželé mohli svou lásku potvrdit, přiblížit se Boží lásce a spolupodílet se s Bohem na tvorbě nového života. Manželský sex se stává normou, která není vyžadována pouhou společností, ale je vyžadována kvůli své posvátné podstatě. Pro objasnění norem v sociologické teorii, je tomuto tématu věnována nadcházející podkapitola.

2.3.1 Normy v sociologické teorii

Normu můžeme definovat jako: „sociokulturní regulativ, který v určité situaci působí na lidi jako členy skupiny a ovlivňuje jednotným způsobem jejich chování.“ [Petrušek, Vodáková, Maříková 1996: 692] Dokladem o fungování norem je konformita, tedy takové chování, které je normám přizpůsobeno a tím se s normami shoduje [Petrušek, Vodáková, Maříková 1996: 692].

Ve společenské praxi je pak udržování norem stanoveno 3 způsoby.

Prvním z nich je tzv. interiorizace, v níž lidé přijímají dané normy za své a integrují normy jako součást řídicí jejich činnosti [Petrušek, Vodáková, Maříková 1996: 692].

Druhým způsobem je systém sankcí. Sankce mohou být pozitivní (odměny) nebo negativní (tresty). Systém sankcí je uskutečňován jejich přímým užitím nebo pouhým příslibem užití [Petrušek, Vodáková, Maříková 1996: 692].

Třetím způsobem je socialita lidí, tedy společenské pouto mezi jednajícými v dané skupině. Toto sociální pouto generuje tendenci dodržovat nebo alespoň respektovat dané společenské požadavky skupiny kvůli tomu, že jednajícimu na skupině záleží a bere na ní ohled [Petrušek, Vodáková, Maříková 1996: 692].

Další kapitolou chci přiblížit náboženskou situaci v České republice. Především bude pojednáno o náboženském postoji v České republice, specifikaci českého ateismu nebo o výzvách Římskokatolické církve, kterým musí čelit v kontextu se stále se snižujícími počty věřících.

2.4 Náboženská situace v České republice

V následující podkapitole je přiblížena náboženské situace v České republice. Následující odstavce pojednávají o náboženské situaci v České republice, bude zde především nastíněn náboženský postoj v České republice, dále jaká jsou specifika tzv. „českého ateismu“. Také zde bude pojednáno o výzvách, kterým musí čelit Římskokatolická církev, jež je přes snižující se počty věřících stále nejsilnější početní církví v České republice.

Náboženský postoj v České republice je do určité míry velice specifický, přičemž se projevuje především v tom, že Češi mnohem více věří v alternativní religiozitu než v Boha a zaujímají odmítavý postoj k církvím. Z empirických šetření vyplývá velký český zájem o alternativní religiozitu, která se v českém prostředí projevuje zájmem o věštění, víru v amulety, atd. Tento zájem o alternativní religiozitu však není sám o sobě překvapivý, protože podobný zájem nalezneme i v dalších východoevropských a středoevropských zemích. V mezinárodním srovnání však vyniká zmíněný velký zájem o alternativní religiozitu se zmiňovanou českou specifičností v odmítavém postoji k církvím [Hamplová 2013: 136].

Odmítavý postoj k církvím se projevuje i v rámci postojů české společnosti vůči jednotlivým duchovním proudům a směrům. Václavík (2009), v kontextu odmítavého postoje k jednotlivým duchovním proudům a směrům, zmiňuje výsledky výzkumu DIN 2006. Výsledky výzkumu DIN 2006 ukazují, že nejsympatičtější směr je křesťanství obecně (51,7%), nicméně katolicismus již má pouhých 34% a protestantismus 30,5%. Vysvětlení může být především v tom, že křesťanství obecně může být chápáno jako kulturní systém, naproti tomu katolicismus a protestantismus již odkazují k náboženským institucím, které česká společnost nemá v oblibě [Václavík 2009: 207].

Václavík (2009) zpravuje o výsledcích výzkumů AUFBR 2007 a DIN 2006, které přináší další zajímavý poznatek týkající se religiozity české společnosti. Ve výzkumu AUFBR 2007 pouze 22,7 % respondentů odpovědělo, že se považují za nábožensky založené a celých 64,8% respondentů se považovala za nenábožensky založené. Pokud tyto informace porovnáme ve světle výsledků z DIM 2006, tak může být opět zjevná česká nesympatie k církvím [Václavík 2009: 208]. „Nizký

počet těch, kteří se ve výzkumu AUFBR 2007 prohlásili za nábožensky založené, byl s velkou pravděpodobností dán tím, že česká populace pojmy „náboženství“ a „náboženský“ chápe jako něco, co je bezprostředně spojené s náboženskými institucemi. Tomu nasvědčuje i to, že na možnost „jsem duchovně založený a žiji podle církevního učení“ ve výzkumu DIN 2006 kladně odpověděl podobný počet respondentů jako na možnost „jsem nábožensky založený“ ve výzkumu AUFBR 2007. Z hlediska sledování proměn religiozity české společnosti na počátku nového tisíciletí je podstatné, že více než 45 % dotazovaných se považuje za „duchovně založené svým způsobem“. Uvedený údaj znovu potvrzuje, že česká společnost se stává společností s vysokou mírou individualizované a detradicionalizované religiozity...“ [Václavík 2009: 209]

Vztah náboženství a české společnosti lze formulovat skrze čtyři závěry. Český ateismus není ateismus, ateismus je v českém kontextu spíše zaměňován za detradicionalizovanou religiozitu a případně za celkovou náboženskou apatii. Druhým závěrem je nízká institucionalizace náboženského života - v českém prostředí je celkově negativní postoj vůči náboženským institucím (zejména církvím), nicméně i ti, kteří se k nim hlásí, se přímo neúčastní jejich náboženského života. Za třetí závěr je označována hluboká individualizace náboženství, tedy, že česká společnost je spíše duchovně založená svým vlastním způsobem, než že by se přímo hlásila k určitému církevnímu učení. Čtvrtým závěrem je nízká úroveň angažovanosti – angažovanost v účasti náboženských rituálů je malá, ale stejně tak nízká úroveň je v praktickém používání náboženských idejí v rámci každodennosti [Václavík, Hamplová, Nešpor 2018: 112].

V aktuálním sčítání lidu z roku 2021 lze vidět, že se dané závěry do určité míry naplňují. Dochází ke stálému ústupu věřících, kteří se hlásí k náboženské církvi, společnosti nebo směru – v roce 2011 bylo 14 % (1,46 mil.) věřících, nicméně v roce 2021 byl zaznamenán mírný pokles a to na 13 % věřících (1,37 mil.), nejvíce věřících se pak stále hlásí k Římskokatolické církvi, tedy 7 % obyvatel (741 tis.). Celkový počet věřících stoupl z 20,8% (2,17 mil.) na 22,2% (2,33 mil.), přičemž kolonku týkající se náboženství vyplnilo 69,9% obyvatel. Počet věřících, kteří se nehlásí k žádné církvi ani k náboženské společnosti, stoupl z 6,8 % (705 tis.) na 9 % (960 tis.). Je tedy možné vidět, že dochází k pozvolnému nárůstu

počtu věřících, kteří se ovšem nevážou k náboženským organizacím [Landová 2023: 42].

I když Římskokatolická církev zůstává stále početně nejsilnější církví v České republice, nelze si nevšimnout, že při každém sčítání lidu dochází k pozvolnému úbytku věřících. V roce 2011 bylo 1 082 463 věřících, kteří se hlásili k Římskokatolické církvi, avšak v roce 2021 došlo k úbytku na 741 019 věřících [Sčítání.cz 2022].

Před církví pak zůstává výzva, jak přilákat nové věřící, především pak z řad mladší generace. V tomto kontextu je důležité uvědomit si, že mládež obecně nemusí jevit zájem o tradiční formy náboženství, ale nelze říct, že dochází také ke snižování zájmu o duchovní hodnoty nebo mizení víry v transcendentno. Mládež zajímají duchovní otázky, jako jsou otázky posmrtného života, otázka po Bohu, kterého si mladí představují jako vyšší moc, ducha nebo energii. To jsou možné body, které může církev využít k dialogu s mládeží [Martinek citován v Landová 2023: 47].

Velice rozvinutou práci s mládeží má pak samotná Římskokatolická církev, která vytvořila Diecézní centra mládeže, kde pracují jak kněží, tak mladí laici, kteří projdou vhodnou přípravou. Cílem této sítě, je poskytnout mladým lidem pomoc při hledání své spirituální identity. Církev si v další řadě všimla, že mladí lidé hledají především místa, kde mohou uplatňovat svou svobodu a prožívat hlubokou lásku, proto církev musí nabízet prostory, které budou mít atmosféru pohody a domova, kde bude možné zakusit pocit přijetí a víry, která se stane důležitým motivem v jejich budoucím životě. Důležitým bodem při této práci má být jasné evangelijní ukotvení, které má být nacházeno především pomocí biblických příběhů, symbolů a rituálů [Landová 2023: 52-53].

Touto kapitolou opouštím teoretické zázemí své bakalářské práce a nadcházející kapitolou představím metodologii výzkumu.

2.5 Metodologie výzkumu

V rámci této podkapitoly představím metodologii výzkumu. Nejdříve představím cíl a výzkumné otázky, dále pojednám o kvalitativní metodě tematické analýzy a na závěr popíšu proces sběru dat a provedení analýzy.

2.5.1 Cíl a výzkumné otázky

Cílem této bakalářské práce je nalézt a popsat způsoby, jimiž jsou konstruovány normy a vyjednávány postoje týkající se sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví.

Na základě výše stanoveného cíle jsem zvolil následující výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka: Jakým způsobem jsou konstruovány a vyjednávány postoje týkající se sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví?

Podotázky:

1. Jaká hlavní témata týkající se sexuality se v analyzovaných datech vyskytují?
2. Jaké normy a ideály týkající se sexuality se v analyzovaných datech vyskytují?
3. Jaké způsoby vyjednávání týkající se sexuality se v analyzovaných datech vyskytují?

2.5.2 Kvalitativní metoda: tematická analýza

Pro realizaci výzkumu jsem se rozhodl pro využití kvalitativní metody. Kvalitativní metody jsou ideálním z několika důvodů. Prvním z nich je, že kvalitativní metody umožňují získat neotřelé názory na jevy, o kterých máme určité povědomí. Druhým důvodem je, že kvalitativní metody umožňují získat o daném jevu podrobné informace, čehož se kvantitativními metodami dosahuje poměrně obtížně [Strauss, Corbinová 1990: 11].

Pro vypracování výzkumu jsem si zvolil kvalitativní metodu tematické analýzy online poradenství webu Vira.cz. Tematická analýza představuje kvalitativní metodu analýzy dat, která zahrnuje systematickou práci analýzy, interpretace a odkazování ke vzorům (tématům) v datech. Hlavní výhodou tematické analýzy nacházím v její flexibilitě. V rámci flexibility tematické analýzy je pro mě důležité, že díky tematické analýze mám poměrně široký výběr datové sady. Tematická analýza lze provést na již shromážděných datech, které jsou obsaženy v časopiseckých článcích nebo v komentářích dostupných na internetu [Braun, Clarke 2021: *passim*]. Do flexibility tematické analýzy také spadá, jaký přístup k ní výzkumník zvolí. Tematická analýza nemusí podléhat pouhému induktivnímu

přístupu, kdy výzkumník/nice určuje výzkumnou otázku, až při samotné analýze. Tematickou analýzu lze uchopit i z teoretického přístupu, kdy si výzkumník/nice stanovuje výzkumnou otázku předem a využívá nastudovanou teorii pro to, aby nedošlo k přehlédnutí nebo zanedbání důležitých aspektů výzkumu [Braun, Clarke 2021: *passim*]. Pro svůj výzkum jsem si zvolil teoretický přístup k tematické analýze a to z toho důvodu, že mým záměrem není vytvoření komplexní teorie, ale spíše nalezení a popsání způsobů, skrze které jsou konstruovány normy.

Podle Braun a Clarke (2021) má být proces tematické analýzy složen z šesti důležitých bodů:

1. Seznámení se s daty

V tomto bodu jde o důvěrné seznámení se s daty, což prakticky znamená opakované čtení dat a vytváření stručných poznámek, které výzkumníka/výzkumnici během čtení napadají [Braun, Clarke 2021: 74].

2. Kódování

Jedná se o systematickou práci, při níž výzkumník/nice identifikuje segmenty dat, jež jsou potenciálně zajímavá, relevantní nebo smysluplná pro výzkumnou otázku. Každému segmentu dat jsou pak přiřazeny kódy [Braun, Clarke 2021: 74].

3. Generování počátečních témat

Zde je hlavním cílem začít sestavovat shluky kódů, které mají podobný význam a dokážou poskytnout smysluplnou odpověď na výzkumnou otázku. Z kódových shluků se následně vytvářejí kandidátská témata. Tvorba kandidátských témat je pak aktivním procesem, kdy výzkumník/výzkumnice aktivně tvoří kandidátská témata na základě výzkumných otázek a znalostí. Pro zpřesnění práce se doporučuje tvorba mentálních map nebo tabulek [Braun, Clarke 2021: 74-75].

4. Přezkoumávání a rozvíjení témat

Tato část zahrnuje opětovné posuzování validity kandidátských témat vůči celku. V této části bývá celý soubor znovu přečten, jsou opět posuzovány jednotlivé kódy a stejně tak jsou posuzována kandidátská témata.

Kandidátská témata mohou být rozdělena do dvou témat, mohou zůstat nebo mohou být zcela vymazána. Důležité je, aby zůstala taková témata, která budou mít užitečnou odpovědní hodnotu pro výzkumné otázky [Braun, Clarke 2021: 75].

5. Zpřesňování, definování a rozvíjení témat

Předposledním bodem je definování daných témat, kdy je nutné zachytit esenciální podstatu každého tématu vůči celku. Zároveň zde dochází k vymyšlení nebo upravování finálních názvů pro daná témata, která nejlépe vystihnou jejich podstatu [Braun, Clarke 2021: 75-76].

6. Sepsání

Na základě finálních témat dochází k sepisování analytického vyprávění, které sděluje koherentní a přesvědčivý příběh o analyzovaných datech, která odpovídají na výzkumné otázky [Braun, Clarke 2021: 76].

2.5.3 Sběr dat a provedení analýzy

Sběr dat se skládal z několika dílčích kroků. Prvním z nich bylo navštívení webu Vira.cz, kde jsem rozklikl kolonku s názvem Rejstřík skýtající možnost vyhledávání pomocí klíčových slov. Zadal jsem tedy klíčová slova jako mladiství, sex, sexualita, tělo, tělesnost, touha, hřích, masturbace. Web Vira.cz mi však po tomto počínu nenabídl přesný výčet dotazů a odpovědí obsahující zmíněná klíčová slova, ale poskytl mi tematickou kategorii s názvem Náciteltí – sexualita, vztahy, která poskytovala 63 dotazů a odpovědí na toto téma. Bylo nutné daný materiál protřídit, aby zůstala pouze data týkající se přímo sexuality. Třídění probíhalo tak, že jsem si každý dotaz a odpověď přečetl a na základě výskytu klíčových slov jsem daný dotaz a odpověď zařadil do wordového souboru, kde jsem každý dotaz a odpověď očísloval. Po protřídění zůstalo 30 dotazů a odpovědí, které jsem dále podrobil analýze.

V průběhu analýzy jsem postupoval přesně podle pokynů od autorek Braun a Clarke (2021). V první fázi bylo zapotřebí seznámit se s daty. Tento krok jsem částečně již podstoupil při třídění dat, nicméně nyní jsem musel čtení věnovat větší pozornost, abych nepřehlédl důležité pasáže, které byly zásadní pro tvoření

kódů. Všechny dotazy a odpovědi jsem si vytiskl, protože se mi lépe čte a pracuje s papírovou formou. Při čtení jsem si barevně podtrhával různé pasáže a na vedlejší papír jsem si zapisoval poznámky, které mne k daným pasážím napadaly. Po několikátém pročetní jsem se pozvolna začal uchylovat ke kódování.

Kódování opět probíhalo v duchu barevného podtrhávání různých pasáží a sepisování kódů na druhý list papíru. Každá barva se vázala k určitému kódu a pro mě pak bylo snazší se v daných datech orientovat. Při kódování jsem se pak ke každému kódu vracel a hodnotil jsem, jakou má vypovídací hodnotu v rámci celého souboru a jak se váže k dalším kódům. Díky opětovné revizi kódů jsem některé kódy přejmenoval nebo odstranil. Všechny vytvořené kódy a pasáže jsem pak převedl do MS Excel, abych s pasážemi a kódy mohl lépe manipulovat, přeskupovat je a případně spojovat.

Tabulka 1 Ukázka z tvorby kódů

Sexualita jako dar od Boha	5	"Sexualita je souhrn všeho, co ženu dělá ženou a muže mužem. Sexualita je pro člověka darem od samého Stvořitele. "
Sexualita jako dar od Boha	6	"Sexualita je nádherný dar a buďte vděčná za to, že jste žena a že můžete objevovat, co do Vás bůh vložil. Vězte, že to je od něj dar z lásky a pro to, abyste mohla milovat, ale třeba i v budoucnu darovat život."
Sexualita jako dar od Boha	17	"Boží plán je nejprve opustit a přilnout, a pak se stát jedním tělem. Spojení muže a ženy je Bohem chtěné a stvořené."

Generování počátečních témat probíhalo tím způsobem, že jsem si vytvořil šest listů v Excelu, každý list jsem nazval Téma a přiřadil k němu číslo podle toho, o kolikátý list se jednalo. Poté jsem do těchto listů začal přesouvat kódy, které by mohly formulovat odpovědi na výzkumné otázky. Tím, jak jsem tyto kódy přesouval do jednotlivých listů, začaly vznikat první shluky kódů, které se pomalu začaly formulovat do počátečních témat. Abych si byl jistý, zdali jsem nic neopomenul, všechny kódy ještě jednou přečetl a na papír jsem zapisoval poznámky, které mě k nim ještě napadly. Díky tomuto zapisování poznámek jsem se utvrdil v tom, že daný shluk kódů je správný a že skutečně vytváří možné počáteční téma. Takovýmto postupem jsem se pomalu přesouval k dalšímu kroku, kterým bylo přezkoumávání a rozvíjení témat.

Při tomto přezkoumávání a rozvíjení témat jsem opět přečetl celý soubor, přezkoumal význam jednotlivých témat vůči celku a spolu s tím přezkoumal i význam kandidátských témat. V mém případě jsem si ještě přečetl všechny poznámky, které jsem si za celou dobu analýzy ručně zapisoval a kontroloval jsem, zdali vznikající témata skutečně odpovídají na výzkumné otázky a vyprávějí ucelený příběh. K tomuto kroku jsem se vracel několikrát a jeho postupným procházením jsem objevil jedno subtéma a rozdělil jedno téma na dvě jednotlivá témata. Tak jako v každém kroku, jsem se i zde postupně dostával ke kroku nadcházejícímu.

Zpřesňování a definování témat probíhalo poněkud jiným způsobem než kroky předcházející. V tomto kroku jsem využíval nahrávání vlastních mluvených poznámek svým mobilním telefonem. Každé téma a poznámky jsem nahlas předčítal a nahrával pomocí mobilního telefonu. Po přečtení poznámek, jsem začal rozvíjet myšlenky, jak se přesně daná témata vážou k celku, jak jsou propojena a jaký příběh sdělují. Danou nahrávku jsem si pustil a na papír jsem si začal dělat poznámky ze svého výkladu. Díky tomuto procesu jsem dokázal zachytit esenciální podstatu každého tématu a napomáhalo mi to ve vytváření finálních názvů témat.

Posledním krokem bylo sepsání analytického vyprávění, které sdělí koherentní a přesvědčivý příběh o analyzovaných datech. Tento poslední krok představuji v empirické části této práce.

3 Empirická část

V nynější kapitole nejdřív představím web Vira.cz a jeho poradenskou činnost. Dále následují výsledky tematické analýzy poradenské činnosti zmiňovaného webu. Dalším bodem bude zodpovězení výzkumných otázek. V závěrečné části práce shrnu a prodiskutuji výsledky s použitou teorií.

3.1 Web Vira.cz a jeho poradenská činnost

Vira.cz je internetovým informačním zdrojem pro širokou veřejnost. Hlavním cílem tohoto webu je nabízet různé pohledy na křesťanskou víru a život s ní. Web Vira.cz provozuje Arcibiskupství pražské - Pastorační středisko [Vira.cz 2016].

Poradenskou činnost webu Vira.cz je možné naléznout pod názvem Otázky a odpovědi. Jedná se o službu, která byla započata v roce 2007, přičemž rekonstrukcí prošla v roce 2013. Obsahuje vysvětlení některých prvků křesťanské víry a životního stylu ve formě otázek a odpovědí. Zodpovězené otázky jsou přehledně řazeny do rubrik. Otázky jsou zodpovídány odbornými pracovníky. Ve zveřejněných dotazech a odpovědích jsou prováděny redakční úpravy, které texty zcela anonymizují. Redaktoři si vyhrazují právo podle svého uvážení určit otázky a odpovědi nezveřejňovat [Vira.cz 2007].

3.2 Výsledky tematické analýzy

K analýze otázek a odpovědí jsem přistupoval odděleně, nejprve jsem analyzoval otázky mladistvých a poté jsem se přesunul k odpovědím odborníků. V otázkách mladistvých jsem pomocí postupů tematické analýzy identifikoval jedno základní téma, v odpovědích odborníků jsem identifikoval šest základních témat a jedno subtéma.

Témata jsou seřazena podle toho, jak odpovídají na výzkumné otázky. Nejdříve tedy představím základní témata, která jsem identifikoval v odpovědích odborníků. Právě ta odpovídají na hlavní výzkumnou otázku a na následující dvě výzkumné podotázky. Následně představím základní téma, jež bylo identifikováno z otázek mladistvých a odpovídá na třetí výzkumnou podotázku.

Tabulka 2 Grafické rozdělení témat

Hlavní výzkumná otázka		Téma	Subtéma
Jakým způsobem jsou konstruovány normy a vyjednávány postoje sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví?	→	Dar sexuality s návodem ke správnému použití od Láskyplného Boha	Zpověď jako prostředek spásy aneb Bůh je na příjmu
Výzkumné podotázky		Téma	
1. Jaká hlavní témata týkající se sexuality se v analyzovaných datech vyskytují?	→	Sex je performancí za hranicí fyzická	
2. Jaké normy a ideály týkající se sexuality se v analyzovaných datech vyskytují?		Manželství je instancí správného sexu	
3. Jaké způsoby vyjednávání týkající se sexuality se vyskytují v analyzovaných datech?		Sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu	
		Sobecká, nemanželská sexuální aktivita jako atribut hříchu	
		Předmanželský sex jako zdroj osobní zkázy	
		Hřích je náš, nedělá dobře mně ani tobě	

3.2.1 Dar sexuality s návodem ke správnému použití od Láskyplného Boha

První téma, které bylo identifikováno z odpovědí odborníků, má poněkud rozsáhlý název. Stejně tak je i rozsáhlý vliv tohoto tématu napříč ostatními tématy.

Pro co možná nejlepší přiblížení daného tématu využiji dílčí aspekty názvu: dar sexuality, správný návod k použití a Láskyplný Bůh. Zaměřím se na každý aspekt zvlášť a popíšu, jaký smysl má vůči celku. Popisované aspekty nelze rozdělit na subtémata, neboť jsou silně provázaná a jejich složením dochází k zachycení esenciální podstaty daného tématu, tedy k vytvoření ideálního názvu.

Dar sexuality je prvním aspektem nynějšího tématu. V analyzovaných odpovědích odborníků je sexualita popisována jako přirozená součást každé lidské

bytosti. Přírozenost sexuality vychází z jejího Božského původu, neboť sexualita je vnímána jako přirozená především proto, že je vytvořená Bohem a také Bohem darována. Viditelné to může být ze zmiňované odpovědi odborníků:

„Sexualita je nádherný dar a buďte vděčná za to, že jste žena a že můžete objeovat, co do Vás Bůh vložil...“ (Odpověď č. 6)

Díky tomu, že je přirozenost sexuality vsazena do Božského rozměru, tak je odborníky vnímána jako dobrá a chtěná, neboť Bůh s ní musel mít nějaký záměr. Sexualita by měla být dobrá v každém jejím obecném charakteru, tedy je dobrým a žádaným charakterem i její přitažlivý a líbivý rozměr. Toto tvrzení je viditelné z odpovědí odborníků níže:

„Především bych Vám chtěla říci, že fakt, že nás sexualita přitahuje, není špatný. Bůh stvořil sex jako něco krásného a přitažlivého a kdyby tomu tak nebylo, tak lidstvo vymře.“ (Odpověď č. 20)

„Lidská sexualita je Bohem chtěná a tedy dobrá.“ (Odpověď č. 1)

Dar sexuality si tedy lze představit jako velice povedený produkt, jehož producentem je Bůh. Nicméně tak jak tomu bývá u každého produktu, i k daru sexuality musí producent (Bůh) stanovit návod ke správnému použití, aby byl produkt využíván tím správným způsobem a tak mohl dělat uživatelům (lidským bytostem) radost. Návod ke správnému použití je dalším aspektem, který se opět váže k Božskému záměru s lidským životem. Návod ke správnému použití stanovuje manželský sex, vedoucí k plození, jako jediný správný způsob, jak použít dar sexuality. Zmiňované správné použití daru sexuality bude popsáno v tématu „Manželství jako instance správného sexu“. Návod ke správnému použití není v odpovědích líčen jako nějaký stanovený předpis, který může být Bohem vymáhán. Spíše je zde popsán jako soubor směrovek a pouček, kterými je dobré se řídit z jejich samotné Božské podstaty. Lidské bytosti pak nemohou nic ztratit, pokud se budou řídit návodem ke správnému použití, naopak mohou pouze získat.

„Když Bůh dal pravidla pro život, nedal je, protože je staromódní, ani protože nás chtěl terorizovat nesplnitelnými požadavky. A ta pravidla jsou na prvním místě přeci ukazateli k požehnanému životu.“ (Odpověď č. 8)

Posledním aspektem je Láskyplný Bůh, což je aspekt velice zajímavý a mocný, především v jeho legitimizační moci. Vyjednávací moc tohoto aspektu vychází

především z vnímání Boha jako esence lásky a dobra. Pokud je Bůh vnímán tímto způsobem, tak je mnohem snazší přijmout jeho dar sexuality a řídit se při tom jeho návodem ke správnému použití. Neboť Bůh by po lidských bytostech nechtěl nic, co by pro ně nebylo dobré.

„Bůh po nás nechce nic, co by pro nás nebylo opravdu dobré...Důvěřuj hlasu svědomí a tomu, že Bůh Tě vede, záleží mu na Tobě a na Tvé budoucnosti.“
(Odpověď č. 17)

„Dar sexuality s návodem ke správnému použití od Láskyplného Boha“ je důležitým tématem, které se bude propisovat do nadcházejících témat. Důležitost tohoto tématu spočívá v tom, že představuje způsob, kterým může Římskokatolická církev konstruovat normy týkající se sexuality. V kontextu moci Římskokatolické církve nad vynášením soudů ohledně morálky, a tedy i možného konstruování norem týkajících se sexuality, zmiňuje James O'Connell jeden ze tří zdrojů. Tímto zdrojem je tzv. ostražitost duchovních. Ti mají ostražitě pozorovat, zdali věřící vedou život podle správných způsobů. Správnými způsoby života jsou ty, které se odvíjí od křesťanského konceptu lásky [O'Connell 2001: 108]. Jestliže je za zdroj této lásky označován samotný Bůh, potom Římskokatolická církev může konstruovat normy týkající se sexuality tím, že se odkazuje na samotného Boha.

V následujícím subtématu dále rozvíjím, jak vyjádření mocenského vztahu mezi knězem a zpovídajícím se v katolické zpovědi, dokáže legitimizovat církevní odkazování na Boha při konstruování norem.

3.2.1.1 Subtéma: Zpověď jako prostředek spásy aneb Bůh je na příjmu

Na následujících stránkách je rozepsáno, jak mocenský vztah, jež je přítomen při katolické zpovědi může legitimizovat církevní odkazování na Boha při konstruování norem týkajících se sexuality.

Podstatným prvkem je uvědomění si, jakou podobu má mocenský vztah při katolické zpovědi. Ke zpovědi přichází hříšník, který se např. dopustil předmanželského sexu. Onen hříšník přichází za jediným cílem a to je vyznat se z daného hříchu a tím dosáhnout spasení (nebo alespoň příslibu spasení). Hříšník se vyznává knězi. Kněz zde ovšem není v roli pouhého účastníka hovoru, ale je

prostředníkem, skrz kterého Láskyplný Bůh udělí milost zpovídajícímu se hříšníkovi.

„...svátost smíření je přece určena právě k tomu, abychom se tam z hříchů mohli s důvěrou vyznat a abychom pak prostřednictvím kněze obdrželi Boží odpuštění a vnitřní sílu bránit se dalšímu pokušení.“(Odpověď č. 26)

V popisovaném mocenském vztahu při katolické zpovědi je možné vidět určitou provázanost se zpovědí, coby techniky produkce pravdy od Michela Foucalta. Zmiňovanou provázanost lze vidět především v mocenském vztahu mezi zpovídajícím se (hříšníkem) a zpovědníkem (knězem). Zpovědník (kněz) zde také není jenom účastníkem hovoru, ale stává se instancí, která hodnotí daný prohršek do širšího mravního rámce. Stejně tak to je viditelné i v moci zpovědníka (kněze), který skrz Láskyplného Boha může udělit milost zpovídajícímu se hříšníkovi [Foucault 1999: passim]. Jelikož je tedy kněz v roli prostředníka udělující Boží milosti, tak díky tomu může docházet k legitimizaci církevního odkazování na Boha při konstruování norem týkající se sexuality. Neboť kněží jsou vnímáni jako ti, kteří mají při zpovědi blíže k Bohu, a Bůh jim tedy dává pokyny k udělení milosti.

„Bůh se k nám hříšníkům sklání a nabízí nám pomocnou ruku. Tato pomoc se projevuje i skrze svátost smíření zpověď. Pokud jsi katolík, neboj se jít k této svátosti a s důvěrou své hříchy vyznat a poprosit o pomoc.“(Odpověď č. 21)

Právě toto zjištění o roli kněze, coby prostředníka Boží milosti může být dalším vztažným bodem k mocenskému zdroji Římskokatolické církve nad vynášením soudů ohledně morálky a posléze sexuality. Tím zdrojem je pak autorita Římskokatolické církve, která je vyvozena z učenosti [O'Connell 2001: 108]. Přičemž zmiňovaná učenost by nespočívala v encyklopedických znalostech, ale tkvěla by právě v exkluzivitě Božího učení pro samotnou Římskokatolickou církev. Neboť Římskokatolická církev je vnímána jako náboženská organizace, která přijímá Boží učení od samotného Boha. Exkluzivní charakter Božího učení by mohl zajišťovat autoritu pro samotnou Římskokatolickou církev. Díky této autoritě by církev mohla udělovat Boží milost prostřednictvím zpovědi nebo obhajovat legitimitu církevního odkazování na Boha při konstruování a vyjednávání norem týkajících se sexuality.

Následující témata představují Římskokatolickou církví vytvořené normy týkající se sexuality, které jsem při analýze odpovědí identifikoval. Témata jsem rozdělil na normy pozitivní a normy negativní. Římskokatolickou církví vytvořené pozitivní normy prohlubují Božský význam sexuality jako daru, jenž je určen manželům a jeho rozměr sahá za hranici fyzická. Římskokatolickou církví vytvořené negativní normy konkretizují důvody, proč byl Božský dar sexuality zneužit a jaké nebezpečí toto zneužití může přinést.

Tabulka 3 Grafické tematické rozdělení pozitivních a negativních norem

Pozitivní normy	Negativní normy
Téma	Téma
Sex je performancí za hranicí fyzická	Soubecká touha po vzrušení jako atribut hříchu
Manželství je instancí správného sexu	Sobecká, nemanželská sexuální touha jako atribut hříchu
	Předmanželský sex jako zdroj osobní zkázy

3.2.2 Sex jako performance za hranicí fyzická

Následující téma představuje jednu z pozitivních norem, jež prohlubuje význam sexu jako Božího daru. Sex zde nabývá performativního charakteru, který se zde projevuje ve dvou rovinách.

První rovinou tohoto tématu je performance sexu, coby vyjádření pouta. V analyzovaných odpovědích bylo často zdůrazňováno, že sex sice může být vrcholem fyzického uspokojení mezi mužem a ženou, nicméně tento líbivý prvek sexu není zamýšlen jako hlavní cíl. Fyzické uspokojení je vnímáno spíše jako doprovodný prvek, kterým se mají partneři přiblížit k pravému cíli. Oním cílem má být vyjádření oddanosti, spojení a pouta, které mezi partnery při sexu vzniká. To můžeme vidět v odpovědi níže.

„Protože sex je mezi těmi dvěma velice jemnou, niternou, vysoce osobní řečí. Nejen slovy, ale každým polibkem, každým pohlazením si ti dva vyjadřují důvěru, oddanost, otevřenost, sympatie, znamení usmíření...“ (Odpověď č. 17)

Pouto, které při sexu vzniká, bylo v odpovědích vnímáno jako pouto zcela zásadní pro budoucí život partnerů. Neboť tímto poutem se k sobě partneri mají doživotně připoutat a fyzicky tak naplnit manželský slib. Toto tvrzení je viditelné z odpovědí odborníků níže:

"Tělesným vydáním se partnerovi žena vyjádří i vydatnost psychickou, připoutává se k němu." (Odpověď č. 9)

"...pohlavní styk je v řeči těla úplným přijetím a odevzdáním se, tedy naplněním manželského slibu."(Odpověď č. 17)

Tento performativní charakter sexu, coby pouta má být odkazem na to, že sex je mocným darem patřící výhradně manželům. Tento poznatek bude dál rozvinut v nadcházejícím tématu *Manželství jako instance správného sexu*.

Druhou rovinou tohoto tématu je performance sexu, coby vyjádření odpovědnosti. Z analyzovaných odpovědí je viditelné, že sex může být vnímán jako fyzické vyjádření odpovědnosti, kterým si partneri mají uvědomovat, že jejich fyzické spojení může vést k zplodění dítěte. Sexuálním aktem má docházet k partnerskému přijetí plodivého významu sexu a stejně tak partneri mají vyjadřovat plnou odpovědnost za možné vytvoření budoucího života.

„Víš, soulož je nejen naprosto fascinující vrcholek fyzické jednoty, ale i způsob, jak se plodí děti. Jste s přítelkyní připraveni na tuto eventualitu? Jsi připraven všechno pustit a stát se otcem se vši zodpovědností, kterou tato role nese?“(Odpověď č. 22)

„Skutečnost, že ses se svým děvčetem miloval, už nikdy nevrátíš...Jsi připraven toto zachovat? Byli jste a jste otevřeni novému životu, o kterém církevní dokumenty mluví jako o koruně manželského vztahu?“(Odpověď č. 16)

3.2.3 Manželství jako instance správného sexu

Manželství jako instance správného sexu je další pozitivní normou, jež je v analyzovaných odpovědích vnímána jako správné užití Božského daru sexuality. Hlavním slovem v názvu tohoto tématu je slovo instance. Instance znamená příslušný orgán, tedy manželství má být příslušným orgánem správného sexu. Důvody, které v analyzovaných odpovědích mohou vést k definování manželství jako instance správného sexu, mohou být shrnuty v několika bodech.

Prvním a nejzákladnějším bodem je definování sexu jako Bohem darovaného, exkluzivního intimního aktu, který je určen výhradně pro manžele k jejich sblížení, posilování vztahu a přinášení radosti.

„Spojení muže a ženy je Bohem chtěné a stvořené. Má pomáhat posilovat vztah a lásku manželů a zároveň být otevřené k plodnosti. To je ale možné až v manželství.“ (Odpověď č. 17)

"Křesťanství učí, že sexuální styk je vrcholným vzájemným dáním se dvou osob, proto je pravdivý a oprávněný tam, kde je toto dání seplé a trvalé, a to je právě v manželství. Čili: sexuální spojení patří do manželství a ne jinde..." (Odpověď č. 7)

Druhým bodem je, že manželský sex má být vnímán jako rituál, kterým skrze fyzické vyjádření manželské lásky dochází k oslavování Boha. Manželství je vnímáno jako zahájení vzácného a láskyplného vztahu mezi partnery a samotným Bohem, kterému jsou manželé blíže díky správnému používání sexu.

"Začít plný sexuální život až po svatbě je rituálem a zpečetěním manželství, slavnostním zahájením něčeho velmi vzácného.“ (Odpověď č. 17)

Třetím bodem je ploditelský význam manželského sexu. Manželský sex nejen, že má dokazovat hlubokou lásku partnerů, nebo rituálně oslavovat Boha, ale manželský sex má také zhmotňovat partnerskou lásku v jejich potomcích. Toto tvrzení je viditelné v odpovědi níže:

"Ona maturita je soulož. K ní všechno směřuje a až ji složíte, nebude se vám chtít nic jiného. V souloži vrcholí dva účely: smysl spojitý a plodivý. Při souloži se jeden druhému odevzdáte a zároveň se, jednoduše řečeno, takto dělají děti." (Odpověď č. 22)

Manželství v analyzovaných odpovědích není vnímáno jako pouhá institucionální změna partnerů, ale nabývá formy instance (příslušného orgánu), kde je možné praktikovat a prožívat správný sex. Správný sex je vyjádření výlučného a trvalého partnerského spojení, jehož odměnou je užívání si daru sexu, který jednak přibližuje Bohu a také vede k ztvárnění manželské lásky v potomcích.

„...soulož až po svatbě, kdy oba budete vědět, že z vašeho výlučného a trvalého spojení chcete zplodit děti, o kterých se říká, že jsou korunou vztahu.“ (Odpověď č. 23)

Tímto tématem opouštím skupinu pozitivních norem a na následujících stranách představím normy negativní, které konkretizují důvody, proč byl Božský dar sexuality zneužit a jaké nebezpečí toto zneužití přináší.

3.2.4 Sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu

Nynější téma představuje negativní normu týkající se sexuality, kterou je sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu. Atributem hříchu není touha sama o sobě, neboť touha je vnímána jako Bohem darovaná a tedy přirozeně dobrá. Hřích se zde má skrývat právě v možném sobeckém zneužití touhy po sexuálním vzrušení. Hříšná touha se vyznačuje především tím, že je zaměřena na osobní uspokojení sexuálních tužeb. V odpovědích bylo identifikováno, že taková touha degraduje partnera na pouhý prostředek k osobnímu potěšení, ale není zde rozvíjena pravá láska, která by mohla vést k manželství a tedy ke správnému užití touhy nebo sexuality.

"Pokud bys začala balit chlapy jen pro rozkoš nebo z jiného ne úplně čestného důvodu, pohlédla si s nimi a pak jim dala vale, tak to by asi nebylo dobré." (Odpověď č. 11)

Hříšná touha je dále vnímána jako nebezpečná v tom, že se soustřeďuje na intimní místa, která nenáleží hříšnému nemanželskému pohledu, ale mají náležet do manželství.

„Navíc ta kamarádka není Tvou ženou, proto tato místa nejsou určena Tvému pohledu, ale mají být ukryta pro jejího muže.“ (Odpověď č. 23)

„Ano, taková představa je hříšná. Fakt je ten, že pokud si nepředstavuješ její tvář, ale i intimní místa. Tvůj pohled není čistý.“ (Odpověď č. 25)

V odpovědích bylo dále identifikováno varování ohledně hříšné touhy, neboť vede k objektivizování druhých na prostředky osobního uspokojení. Takovéto počínání může vést k poškození otevřenosti pro sexualitu ve vztahu vůči tomu, kdo má být milovaným/milovanou partnerem/partnerkou.

"Je důležité pochopit, že církev povzbuzuje lidi v ochotě bojovat proto, že si tím člověk poškozuje svoji otevřenost pro sexualitu ve vztahu vůči tomu koho miluji."(Odpověď č. 30)

"A že je ve známosti i v manželství zlé vždy to, co je projevem sobectví, kdy jeden využívá druhého a kdy v těle druhého člověka nevidí úctyhodné Boží stvoření a chrám Ducha, ale jen objekt k uspokojení vlastních přání. To totiž ponižuje, i kdyby ten druhý souhlasil." (Odpověď č. 7)

Hříšná touha je dále vnímána jako potenciálně nebezpečná, která dále může vést k hříšným aktivitám sexuality, o nichž bude pojednáno v dalším tématu.

3.2.5 Sobecká, sexuální nemanželská aktivita jako atribut hříchu

Dané téma opět popisuje jednu z negativních norem týkajících se sexuality, kterou je „Sobecká, sexuální nemanželská aktivita jako atribut hříchu“.

Jak jsem již předznamenal, tak minulé téma bylo nebezpečné proto, že mohlo vést k nynějšímu tématu, které již představuje přímé hanobení Božského daru sexuality pro své sobecké účely sebeuspokojení. V analyzovaných odpovědích bylo identifikováno, že za takto vnímanou hříšnou, sobeckou, sexuální nemanželskou aktivitu bývá především vnímána masturbace. Masturbace je popisována jako hříšná z několika rovin.

První rovina odkazuje na Boží dar sexuality, který má být využíván výhradně v manželství. Masturbace je vnímána jako náhražka Božího daru sexuality, neboť nedochází k láskyplnému a skutečnému tělesnému spojení mezi mužem a ženou. Tím, že je masturbace vnímána jako pouhá náhražka, tak tím odděluje sexuální uspokojení od mezilidského vztahu, ale dává jej k sobecké dispozici sebeuspokojování. Toto tvrzení je možné vidět v odpovědích níže:

„Masturbace je hříšná především proto, že odděluje sexuální uspokojení od vztahu.“ (Odpověď č. 21)

„Pokud je sex určen k budování vztahu dvou lidí v manželství a k otevřenosti vzniku dalších lidských bytostí, tak pokud by si chtěl člověk vystačit jen sám pro sebe, tak by masturbace hříchem (minutím se cíle) byla.“ (Odpověď č. 5)

Druhá rovina odkazuje k již zmíněné masturbaci jako náhražce, jelikož masturbace odděluje sexuální uspokojení od pravého vztahu, tak masturbace izoluje jedince od pravé a dobré radosti, která má být prožívána v pevném intimním vztahu manželů. V odpovědích je uvedeno, že kombinací izolace a

možností rychlého sebeuspokojení může jedinec podlehnout závislosti na masturbaci.

„Masturbace sama o sobě není dobrá, sám cítíš, že je to hřích, zároveň v sobě skrývá nebezpečí závislosti, tedy určité nesvobody...“ (Odpověď č. 21)

3.2.6 Předmanželský sex jako zdroj osobní zkázy

Téma „Předmanželského sexu jako zdroje osobní zkázy“ představuje nejspíše nejnegativnější normu týkající se sexuality, která byla v odpovědích analyzována. Důvodem takto negativního rozměru je vnímání předmanželského sexu jako přímého zneužití Božího daru sexu a porušení návodu ke správnému užití Božího daru. Předmanželský sex je vnímán jako negace zmiňovaných pozitivních norem týkajících se sexuality. „Sexualita jako performance za hranicí fyzická“ se zde stává nebezpečnou konstantou, neboť může nabýt negativního rozměru zaslepení. Sex jako performance vyjadřující pouto mezi partnery najednou nabude podoby zaslepení. Kvůli předmanželskému pohlavnímu styku nebudou partneři schopni vidět druhého kriticky a tím nebudou schopni posoudit, zdali jejich vztah bude silný, i když sex nebude rozhodujícím prvkem.

"Navíc sex před manželstvím mi znesnadňuje vidět sebe i druhého kriticky a tak rozlišovat, zda nám to může klapat i ve chvíli, kdy sex nebude tím rozhodujícím prvkem." (Odpověď č. 8)

Norma „Manželství jako instance správného sexu“ je z odpovědí vnímána jako ohrožená. Neboť sex byl darován Bohem jako exkluzivní, fyzický akt, který jedince spojuje, vyjadřuje pevnost jejich manželského vztahu a rituálně oslavuje Boha. Předmanželský sex všechno zmíněné degraduje. Sex se tak zevšedňuje a stává se zdrojem nejistoty ve vztahu, neboť sex zde je vnímán jako vyjádření lidského chtíče, který nevedl k oslavě Boha, ale k oslavě vlastního potěšení.

"Jaké následky má dnes tak rozšířený předmanželský sex, jistě vidíte sám. Kolik je nejistoty ve vztazích, nestability." (Odpověď č. 8)

Předmanželský sex se stává zdrojem osobní zkázy především kvůli zmiňovaným důsledkům, kterým musí jedinec čelit. Podle analýzy odpovědí budou takto hříšní jedinci čelit otupělosti vůči pravému a radostnému významu sexu, který je určen do manželství. Také budou čelit konzumnosti sexu, neboť

degradaci sexu nebudou schopni určit, zdali se sexem připoutali ke svému životnímu partnerovi nebo nikoliv.

„Některé budou proti tomuto tvrzení, že to přece není problém, ale jako daň si nesou s sebou přece jen jistou otupělost, snad se dá říct konzumnost, kterou si vztah dvou lidí rozhodně nezaslouží. Svolíte-li k předmanželskému sexu, je to špatně, protože to ničí především Vás přirozenými následky činu.“ (Odpověď č. 9)

Tímto tématem uzavírám Římskokatolickou církví vytvořené normy týkající se sexuality, které jsem při analýze odpovědí identifikoval. Následující téma vychází z analyzovaných odpovědí mladistvých, kteří zmiňované normy integrují za své a přijímají je jako součást řídící jejich činnosti.

3.2.7 Hřích je náš, nedělá dobře mně ani tobě

„Hřích je náš, nedělá dobře mně ani tobě“ představuje jediné téma, které bylo identifikováno při analýze otázek mladistvých. Nynější téma odpovídá na poslední výzkumnou otázku: Jaké způsoby vyjednávání týkající se sexuality se v analyzovaných datech vyskytují? Odpovědí je, že jakékoliv vyjednávání ze strany mladistvých, ohledně norem týkajících se sexuality, nebylo identifikováno. Tudíž nebyly identifikovány ani žádné způsoby vyjednávání. Mladiství se v otázkách nepokouší vytvářet argumenty, které by nějak zmírňovaly jejich případné naplňování negativních norem týkající se sexuality. „Hřích je náš, nedělá dobře mně ani tobě“ je tématem představující přijetí negativních i pozitivních norem mladistvými. Mezi přijaté normy byly identifikovány: „Sobecká, sexuální nemanželská aktivita jako atribut hříchu“; „Manželství jako instance správného sexu“; „Sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu“. Přijetí norem se v analyzovaných otázkách objevuje v následujících perspektivách.

První perspektiva představuje strach mladistvých z toho, že jejich jednáním bude docházet k plnění negativní normy týkající se sexuality a to bude následně vést k oddálení se Bohu. V analyzovaných otázkách je dokonce možné identifikovat strach mladistvých z Boha, pokud splní negativní normu, čímž zhřeší. Bůh dle jejich představ může nabývat podoby mstitele, který může trestat a zatracovat.

"Já mám rád Pána Boha a všechno kolem, ale pokaždé selžu v sexualitě." (Otázka č. 1)

"...mám strach z Boha, že mě potrestá, že se bude mstít, třeba i na mých nejbližších..." (Odpověď č. 9)

Druhá perspektiva je, že mladiství v analyzovaných datech zhřešili a tím se dopustili splnění negativní normy týkající se sexuality, kterou je „Sobecká, sexuální nemanželská aktivita jako atribut hříchu“. Mladiství tak nevyjednávají, ale doznávají se z jednání, které je vedlo k naplnění zmíněné negativní normy. V analyzovaných datech bylo identifikováno, že se mladiství nedoznávají z pouhého spáchání masturbace, ale také si přiznávají, že na masturbaci jsou závislí a ač se s onou závislostí snaží bojovat, tak je většinou přemůže.

„V poslední době se stalo samozřejmostí, že se koukám na porno a onanuju u toho :-(. Já vím, že to není správné!!!!“ (Otázka č. 1)

"Mým problémem je masturbace...bez masturbace dokážu být maximálně týden, potom už mě to přemáhá."

Třetí perspektivou je obava mladistvých, že svým jednáním splnili negativní normu týkající se sexuality. Poradenskou činnost webu víra.cz využívali především proto, aby se ujistili, zdali jejich sexuální jednání již opravdu nesplňuje jednu z negativních norem týkající se sexuality, a to „Sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu“.

„Při sledování TV se mi stalo, že jsem se pohlavně vzrušila a přesto jsem u filmu zůstala. Vlastně jsem u něj setrvala právě proto, že jsem chtěla. Prosím vás, je to těžký hřích?" (Otázka č. 4)

Poslední čtvrtou perspektivou je přijetí sexu jako Božího daru, který je vyhraněn pro manžele. Napříč analyzovanými otázkami bylo přítomno přijetí pozitivní normy „Manželství jako instance správného sexu“. Mladiství přijali tuto pozitivní normu a vyjadřovali souhlas s tím, že sex patří do manželství. Mladiství se dokonce o manželském sexu vyjadřovali jako o prioritě, kterou musí dodržet.

„Sex jsme s přítelem neměli a já mám prioritu, že by měl být až po svatbě.“ (Otázka č. 22)

Krom přijetí zmíněné pozitivní normy se v analyzovaných otázkách vyskytovalo i přiznání k tomu, že mladiství svým sexuálním jednáním splnili negativní normu „Předmanželský sex jako zdroj osobní zkázy“. Mladiství litovali takového sexuálního jednání, které vedlo k naplnění zmíněné negativní normy. Sami

vyjadřovali svůj souhlas, že vědí, že předmanželský sex je zakázán a již nyní si vyčítají svůj hřích.

„Párkrát jsme spolu již měli pohlavní styk, i když vím, že se to nemá. Vždyť jsem si to poté vyčítala.“ (Otázka č. 17)

Téma „Hřích je náš nedělá dobře mně ani tobě“ uzavírá výsledky tematické analýzy. V této podkapitole bylo celkově představeno 7 základních témat a jedno subtéma, které odpovídají na výzkumné otázky. Následující kapitola je věnována zodpovězení výzkumných otázek.

3.2.8 Zodpovězení výzkumných otázek

V rámci této podkapitoly odpovím na výzkumné otázky, které byly vymezeny v metodologické části této práce.

Hlavní výzkumná otázka:

1. Jakým způsobem jsou konstruovány normy a vyjednávány postoje týkající se sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví?

Z výsledků tematické analýzy vyplývá, že nedochází k žádnému vyjednávání postojů a norem týkající se sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví, tudíž nebyl identifikován ani žádný způsob vyjednávání. Římskokatolická církev pouze konstruuje normy týkající se sexuality tím, že uplatňuje svoji autoritu nad vynášením morálních soudů. Zdroj zmiňované autority nad vynášením morálních soudů vychází z učenosti Římskokatolické církve, která je vnímána jako náboženská organizace, která má exkluzivní přístup k Božímu učení od samotného Boha. V Božím učení má být obsažen koncept sexu coby Božího daru a způsoby, kterým má být tento dar řádně využit. Římskokatolická církev je pak vnímána jako organizace, která byla poučena samotným Bohem, jak má být řádně využit zmiňovaný Božský dar sexuality, a které lidské činnosti mohou vést k zneužití tohoto daru. Díky exkluzivnímu charakteru obdrženého Božského vzdělání může Římskokatolická církev legitimizovat svoji autoritu, kterou používá při konstruování norem týkajících se sexuality. Dospívající přijali vykonstruované normy sexuality za své a nepokouší se s Římskokatolickou církví vyjednávat, zdali jejich jednáním dochází či nedochází k plnění norem. Naopak,

přijetím norem mladiství také přijímají, že jejich jednáním plní nebo chtějí splnit normy.

Podotázky:

1. Jaká hlavní témata týkající se sexuality se v analyzovaných datech vyskytují?

V analyzovaných datech bylo identifikováno pět hlavních témat týkajících se sexuality. Tato témata byla rozdělena do dvou skupin.

První skupina představuje témata, která vypovídají o pozitivních Římskokatolickou církví konstruovaných normách týkající se sexuality. Analyzované pozitivní normy slouží k prohlubování Božského významu sexuality jako daru, jenž je určen manželům a jehož rozměr sahá za hranici fyzická. Mezi témata, vypovídající o pozitivních normách, patří „Sex jako performance za hranici fyzická“ a „Manželství jako instance správného sexu“.

Druhá skupina představuje témata, která vypovídají o negativních konstruovaných normách týkajících se sexuality. Analyzované negativní normy slouží ke konkretizaci důvodů, proč byl Božský dar sexuality zneužit a jaké nebezpečí toto zneužití může přinést. Mezi témata, vypovídající o negativních normách, patří „Sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu“; „Sobecká, sexuální nemanželská aktivita jako atribut hříchu“; „Předmanželský sex jako zdroj osobní zkázy“.

2. Jaké normy a ideály týkající se sexuality se v analyzovaných datech vyskytují?

Na první část této otázky bylo odpovězeno již v předešlé otázce, neboť hlavní identifikovaná témata zároveň představují Římskokatolickou církví konstruované normy týkající se sexuality.

Co se pak týká druhé otázky, která je zaměřena na ideály, tak na tu může odpovídat téma „Manželství jako instance správného sexu“. Toto téma vypovídá o pozitivní normě týkající se sexuality a může tím být označena jako ideál. Neboť v analyzovaných datech je téma „Manželství jako instance správného sexu“ vnímáno jako správný a povolený způsob užití Božího daru sexu, což z něj především činí ideál týkající se sexuality, ke kterému by mělo směřovat sexuální jednání dospívajících.

3. Jaké způsoby vyjednávání týkající se sexuality se v analyzovaných datech vyskytují?

Jak již bylo dříve zmíněno, žádné způsoby vyjednávání nebyly v analyzovaných datech identifikovány. Neboť vyjednávání, postojů a norem týkající se sexuality, mezi Římskokatolickou církví a mladistvými nedochází.

3.2.9 Shrnutí a diskuze výsledků

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jakým způsobem jsou konstruovány normy a vyjednávány postoje sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví, která se snaží v převážně nenáboženském prostředí udržovat a prosazovat vlastní normy týkající se sexuality. Na tomto místě prodiskutuji své výsledky tematické analýzy s použitou literaturou.

V rámci analýzy jsem identifikoval šest témat a jedno subtéma v odpovědích odborníků webu Vira.cz. V otázkách dospívajících jsem pak identifikoval jedno téma.

První téma „Dar sexuality s návodem ke správnému použití od Láskyplného Boha“ pojednává o římskokatolickém vnímání sexuality jako daru od samotného Boha, který stejně tak dal i návod ke správnému použití, aby dar sexuality plnil svůj význam. Oním významem je význam ploditelský a performativní, kterým si partneři vytváří silné intimní pouto a přijímají odpovědnost, jak jeden za druhého, tak i za vytvoření nového života. Toto zjištění se proplétá s tvrzením Stephena Ellingsona (2002), že sexualita přitahuje náboženskou pozornost, neboť sexualita je velice mocnou dimenzí lidského života ve smyslu fyzického aktu intimity mezi dvěma osobami a v potenciálu pro vytvoření nového života [Ellingson 2002: 2-3]. Další bod, který se proplétá mé zjištění s tvrzením Stephena Ellingsona (2002) spočívá v římskokatolickém vnímání sexuality jako daru od Boha, který vyžaduje dodržení návodu ke správnému použití daru sexuality, aby sexualita plnila svůj význam. Stephen Ellingson (2002) ve stejném duchu tvrdí, že náboženství se snaží vsadit lidskou sexualitu do nábožensky smysluplných mezí, které jsou legitimizovány prostřednictvím odkazování na mimolidskou realitu [Ellingson 2002: 2-3].

Subtématem prvního tématu je „Zpověď jako prostředek ke spáse aneb Bůh je na příjmu" pojednávající o tom, jak mocenský vztah, jež je přítomen při katolické zpovědi může legitimizovat církevní odkazování na Boha při konstruování norem týkajících se sexuality. V mém výzkumu se ukázalo, že odborníci webu víra.cz, píšící odpovědi na otázky dospívajících, popisují zpověď jako hříšníkům prostředek ke spáse. V analyzovaném odbornickém popisu zpovědi je možné vidět určitou provázanost se zpovědí, coby techniky produkce pravdy od Michela Foucalta (1999). Zmiňovanou provázanost lze vidět především v mocenském vztahu mezi zpovídajícím (hříšníkem) a zpovědníkem (knězem). Zpovědník (kněz) zde také není jenom účastníkem hovoru, ale stává se instancí/prostředníkem Boží milosti, která hodnotí daný prohrěšek do širšího mravního rámce. Stejně tak to je viditelné i v moci zpovědníka (kněze), který skrz Láskyplného Boha může udělit milost zpovídajícímu se hříšníkovi [Foucault 1999: passim].

Popisovaný mocenský vztah, který je přítomen v katolické zpovědi, dále rozvíjím jako možný prostředek církve k legitimizaci římskokatolického odkazování na Boha při konstruování norem týkajících se sexuality. Pokud je totiž kněz vnímán jako prostředník Boží milosti, tak mohou být také vnímáni jako ti, kteří mají při zpovědi blíže k Bohu, a Bůh jim tedy dává pokyny k udělení milosti. Právě toto zjištění o roli kněze, coby prostředníka Boží milosti, může být vztahným bodem k mocenskému zdroji autority Římskokatolické církve nad vynášením soudů ohledně morálky a posléze sexuality, o kterém pojednává James O'Connell (2001). James O'Connell (2001) píše, že zmiňovaný zdroj autority Římskokatolické církve je vyvozen z učenosti [O'Connell 2001: 108]. Přičemž učenost, o které se zde nyní zmiňuji, by nespočívala v encyklopedických znalostech, ale spočívala by právě v exkluzivitě Božího učení pro samotnou Římskokatolickou církev. Exkluzivní charakter Božího učení by mohl zajišťovat autoritu pro samotnou Římskokatolickou církev. Díky této autoritě by církev mohla obhajovat legitimitu církevního odkazování na Boha při konstruování norem týkajících se sexuality.

Druhým tématem je „Sex jako performance za hranicí fyzická“, téma představující jednu z pozitivních norem, která má prohlubovat význam sexu jako Božího daru. Sex je zde vnímán jako performance intimního pouta vyjadřující

závazné pouto mezi partnery. Dále je sex vnímán i jako performance vyjadřující přijetí odpovědnosti za případné vytvoření nového života. Objevený performativní charakter sexu v analyzovaných datech odkazuje k autorům Boisvert a Hughes (2017).

Tito autoři píšou o performancích jako o společenské oblasti, kde je viditelný vliv náboženské moci na lidskou sexualitu. Performance je vnímána jako praktika s náboženským podtextem, která má usměrňovat lidské sexuální chování [Boisvert, Hughes 2017: 274-275]. V případě performativního charakteru sexu, který byl identifikován v mém výzkum, je sex vnímán jako performance usměrňující lidské chování tak, aby bylo vnímáno jako závazné a velice odpovědné, neboť účelem sexu je plození potomstva.

Třetím tématem je „Manželství jako instance správného sexu“, které představuje další pozitivní normu týkající se sexuality, která z analyzovaných odpovědí vyplývala jako správné užití Božského daru sexuality. Z tematické analýzy vyplývá zjištění, že manželství z analyzovaných odpovědí není vnímáno jako pouhá institucionální změna partnerů, ale nabývá formy instance (příslušného orgánu), kde je možné praktikovat a prožívat správný sex. Správný sex je vyjádření výlučného a trvalého partnerského spojení, jehož odměnou je užívání si daru sexu, který jednak přibližuje Bohu a také vede k ztvárnění manželské lásky v potomcích. Zmíněné zjištění přímo odpovídá důvodům, proč je sex, dle Mullinse (2018), vnímán v křesťanské perspektivě jako posvátný. Tedy, že sex je brán jako posvátný, exkluzivní fyzický akt, který byl dán manželům od samotného Boha. Sex má své místo výhradně v manželství, neboť manželství představuje vyjádření lidské lásky, která pokorně přijímá Boží dar sexu, aby si manželé mohli svou lásku potvrdit, přiblížit se Boží lásce a spolupodílet se s Bohem na tvorbě nového života [Mullins 2018: 33].

„Sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu“ je čtvrtým tématem, které promítá negativní normu týkající se sexuality, již je sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu. Z tematické analýzy vyplývá, že atributem hříchu není touha sama o sobě, neboť touha je vnímána jako Bohem darovaná a tedy přirozeně dobrá. Hřích se zde má skrývat právě v možném sobeckém zneužití touhy po sexuálním vzrušení. Zjištěný charakter hříšné touhy odkazuje k autorům Boisvert

a Hughes (2017). Autoři píšou o lidských touhách jako o společenské oblasti, kde je viditelný vliv náboženské moci na lidskou sexualitu. Dle autorů, náboženství bedlivě sleduje předmět touhy, který určuje možnou hříšnost touhy. Tedy touhy zaměřené na tělo jsou podezřelé a tedy potenciálně nebezpečné. Neboť tělo může být sexuálně vzrušeno, což může vést k následné sexuální stimulaci, která nemusí být v danou chvíli nábožensky povolena [Boisvert, Hughes 2018: 162-163].

Pátým tématem je „Sobecká, sexuální nemanželská aktivita jako atribut hříchu“, které popisuje negativní normu týkající se sexuality. Z analyzovaných odpovědí bylo identifikováno, že za takovouto hříšnou, sobeckou, sexuální nemanželskou aktivitu bývá především považována masturbace. Masturbace je v odpovědích specialistů webu Vira.cz popisována jako hříšná především kvůli tomu, že jejím pácháním dochází k hanobení Božího daru sexuality, který je vyhraněn pro manžele. Zmíněný důvod, proč je masturbace hříšnou odkazuje k autorovi Josephu Sellingovi. Selling píše o tom, že Římskokatolická církev zaujímá k lidské sexualitě především vztah založený na morálním systému, který stále čerpá z interpretace přirozeného zákona. Z tohoto důvodu jsou pak definovány katolicky povolené a nepovolené projevy sexuality. Jedinou povolenou formou katolické sexuality je heterosexuální manželská sexualita, která má mít výhradně ploditelský význam [Selling 2001: 150]. Masturbace pak tedy nemůže představovat povolenou formu katolické sexuality, neboť se jedná o sebeuspokojování, které nevede k plození dětí.

„Předmanželský sex jako zdroj osobní zkázy“ je šestým tématem, které bylo v rámci tematické analýzy definováno. Toto téma reflektuje další negativní normu týkající se sexuality, která je z analyzovaných odpovědí vnímána jako možná nejvíce negativní. Důvodem takto negativního rozměru je vnímání předmanželského sexu jako přímého zneužití Božího daru sexu a porušení návodu ke správnému užití Božího daru. Dané zjištění o negativní normě předmanželského sexu přesně odpovídá důvodu, proč je předmanželský sex, dle Mullinse (2018), vnímán v křesťanské perspektivě jako negativní. Nemanželský sex je vnímán jako nemorální a zneužitý proces, neboť v něm nemohla být projevena vyšší láska k Bohu a jeho jediným cílem bylo dosažení tělesného potěšení, které je chápáno jako zvířecí a nízké [Mullins 2018: 33].

Sedmým a posledním tématem je „Hřích je náš, nedělá dobře mně ani tobě“. Jedná se o jediné téma, které bylo identifikováno při analýze otázek mladistvých. V tomto tématu bylo zjištěno, že nedochází k žádnému vyjednávání norem a postojů týkajících se sexuality, mezi mladistvými a Římskokatolickou církví. Z výsledků tematické analýzy vyplývá, že mladiství přijali Římskokatolickou církví konstruované normy za své a ty se následně staly součástí jejich jednání, jež řídí jejich činnosti. Nejzajímavější perspektivou, v které se objevuje interiorizace negativních i pozitivních norem, představuje strach mladistvých z dopuštění se hříšného sexuálního jednání, kvůli kterému by se jim mohl oddálit samotný Bůh. Ono zjištění, že se mladiství obávají toho, že je Bůh může opustit, koresponduje se zájmem mladistvých o náboženské otázky týkající se existence a podoby Boha. Tento zájem mladistvých byl zmíněn Martinkem v příspěvku *Čemu věří generace Z? Religiozita a spiritualita současné české mládeže* od autorky Tabity Landové [Martinek citován v Landová 2023: 47].

4 Závěr

V předložené bakalářské práci byla provedena kvalitativní metoda tematické analýzy informační a poradenské činnosti Římskokatolické církve na webové stránce Vira.cz. Tematické analýze bylo podrobena 30 otázek a odpovědí, které byly řádně protříděny z webové rubriky *NÁCTILETÍ- vztahy a sexualita*. Díky použití tematické analýzy bylo identifikováno šest základních témat jako „Dar sexuality s návodem ke správnému použití od láskyplného Boha“; „Sex jako performance za hranicí fyzická“; „Manželství jako instance správného sexu“; „Sobecká touha po vzrušení jako atribut hříchu“; „Sobecká, sexuální nemanželská aktivita jako atribut hříchu“, „Předmanželský sex jako zdroj osobní zkázy“ a jedno subtéma „Zpověď jako prostředek ke spáse aneb Bůh je na příjmu“ vycházející z odpovědí odborníků webu Vira.cz. V analyzovaných otázkách dospívajících bylo identifikováno jedno výzkumné téma „Hřích je náš, nedělá dobře mně ani tobě“.

Díky zmíněným identifikovaným tématům byl vytvořen analytický příběh, který poskytl odpověď na hlavní výzkumnou otázku a také na výzkumné podotázky. Odpovědí na hlavní výzkumnou otázkou je, že nedochází k žádnému vyjednávání postojů týkající se sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví, tudíž nebyl identifikován ani žádný způsob vyjednávání. Římskokatolická církev pouze konstruuje normy týkající se sexuality tím, že uplatňuje svoji autoritu nad vynášením morálních soudů. Zdroj zmiňované autority vychází z učenosti Římskokatolické církve, která je vnímaná jako náboženská organizace, která má exkluzivní přístup k Božím učení od samotného Boha. Díky exkluzivnímu charakteru tohoto obdrženého Božského vzdělání může Římskokatolická církev legitimizovat svoji autoritu, kterou používá při konstruování norem týkající se sexuality. Dospívající přijali vykonstruované normy týkající se sexuality za své a nepokouší se s Římskokatolickou církví vyjednávat, zdali jejich jednáním dochází či nedochází k plnění norem. Naopak, přijetím norem mladiství také přijímají, že jejich jednáním plní nebo chtějí splnit normy. Zodpovězením výzkumné otázky byl také částečně dosažen nejzásadnější výzkumný cíl této práce, a tím bylo zjistit, jak jsou konstruovány normy a vyjednávány postoje týkající se sexuality mezi dospívajícími a Římskokatolickou církví. Jak již bylo zmíněno, v analyzovaných datech nebylo identifikováno žádné

vyjednávání norem a postojů týkající sexuality mezi Římskokatolickou církví a mladistvými.

Za hlavní limit bakalářské práce považuji, že informační a poradenskou činnost webu Vira.cz využívali především věřící dospívající, kteří se hlásí k Římskokatolické církvi. To může být důvodem, proč dospívající v analyzovaných otázkách pouze přijímali normy a nesnažili se o vyjednávání.

Díky prodiskutování výsledků s použitými teoretickými východisky došlo k částečnému provázání teoretické části s empirickou. K provázání došlo především v oblastech jako „Náboženství a sexualita: sociologická diskuze“; „Sex a manželství v křesťanské perspektivě“; „Římskokatolická církev a její vztah k lidské sexualitě“. Dané oblasti většinou teoreticky pokryly zjištěné výsledky. Slabší, nikoliv však žádné, provázání bylo v oblasti „Náboženská situace v České republice“, zde došlo k vcelku zajímavému provázání zájmu mladistvých v otázkách existence Boha a víry v něj. Tento poznatek by mohl být jedním ze zajímavých podnětů pro další možné zkoumání, kde by se výzkumník/výzkumnice mohl/a zaměřit na význam Boha pro mladistvé ve vztahu k jejich každodennímu životu.

Domnívám se, že i přes zmíněný limit je bakalářská práce přínosnou z několika perspektiv. První perspektiva představuje zjištění, že přijetím norem mladistvými, si dokáže Římskokatolická církev poměrně obstojně stále udržet vlastní normy týkající se sexuality. Druhou perspektivou je zjištění, že v analyzovaných datech Římskokatolická církev neurčuje hřích jako deviaci, nicméně jej konstruuje jako negativní normu, která může být určitým jednáním naplněna. Tento poznatek by mohl být zajímavým podnětem pro další zkoumání. Kde by se výzkumník/výzkumnice mohl/a zaměřit na význam hříchu pro mladistvé hlásící se k Římskokatolické církvi a mladistvé hlásící se obecně k náboženskému směru křesťanství. Poslední perspektiva představuje můj osobní přínos z použití tematické analýzy, která je velice zajímavou a kreativní metodou umožňující výzkumníkovi zkoumat i tak komplexní téma, jakým je vztah náboženství a sexuality. Použitou analýzou jsem získal nové zkušenosti a poznatky, které rozšířily mé obzory a jistě mnou budou využity i v rámci dalšího studia.

5 Seznam literatury a elektronických zdrojů

Braun Virginia, Victoria Clarke. 2021. *Thematic Analysis: A Practical Guide*. SAGE Publications Ltd.

Boisvert Donald L., Carly Daniel-Hughes. 2017. „Introduction: Bodies.“ Pp. 27–30 in Donald L. Boisvert, Carly Daniel-Hughes (eds.). *The Bloomsbury Reader in Religion, Sexuality, and Gender*. Bloomsbury Publishing.

Boisvert Donald L., Carly Daniel-Hughes. 2017. „Introduction: Desires.“ Pp. 160–164 in Donald L. Boisvert, Carly Daniel-Hughes (eds.). *The Bloomsbury Reader in Religion, Sexuality, and Gender*. Bloomsbury Publishing.

Boisvert Donald L., Carly Daniel-Hughes. 2017. „Introduction: Performances.“ Pp. 273–275 in Donald L. Boisvert, Carly Daniel-Hughes (eds.). *The Bloomsbury Reader in Religion, Sexuality, and Gender*. Bloomsbury Publishing.

Cornwall Susannah. 2012. „To Know in the Biblical Sense? Abrahamic Religious Epistemologies of Sexuality and Gender.“ Pp. 15–27 in Andrew Kam-Tuck Yip, Stephen J. Hunt (eds.). *The Ashgate Research Companion to Contemporary Religion and Sexuality*. Routledge.

Sčítání.cz. 2022. „Náboženská víra“. [online] Sčítání 2021 [cit. 24.03.2023]. Dostupné z: <https://www.scitani.cz/nabozenska-vira>

Ellingson, S. 2002. „Religion and Sexuality in Cross-cultural Perspective.“ Pp. 1–16 in Stephen Ellingson, M. Christian Green (eds.). *Religion and Sexuality in Cross-Cultural Perspective*. Routledge.

Foucault, M. 1999. *Dějiny sexuality I.: Vůle k věděni*. Praha: Herrmann a synové.

Hamplová, D. 2013. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. Karolinum.

James O'Connell. 2001. „The Catholic Church and Sexuality: The Tensions of Love, Freedom and Law.“ Pp. 58–60 in Joseph A. Selling (eds.). *Embracing sexuality: Authority and Experience in the Catholic Church*. Routledge.

Joseph Selling. 2001. „The Development of Catholic Tradition and Sexual Morality.“ Pp. 149–162 in Joseph A. Selling (eds.). *Embracing sexuality: Authority and Experience in the Catholic Church*. Routledge.

Joseph Selling, Mary Grey. 2001. „Marriage and Sexuality in the Catholic Church.“ Pp. 179–196 in Joseph A. Selling (eds.). *Embracing sexuality: Authority and Experience in the Catholic Church*. Routledge.

Landová, T. 2023. „Tabita Landová: Čemu věří generace Z? Religiozita a spiritualita současné české mládeže.“ Pp. 27–60 in Petr Sláma (ed.). *V co (ne)věří generace Z*. Eman.

Mullins, David F. 2018. *Sacred Marriages: A Discourse Analysis*. Routledge.

Petrusek, M., Alena Vodáková, Hana Maříková. 1996. *Velký sociologický slovník*. Karolinum.

Strauss, A., Juliet Corbin. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Brno: Nakladatelství Albert.

Van den Berg Mariecke, Lieke L. Schrijvers, Jelle O. Wiering. 2022. „Transforming bodies and religions: Powers and agencies in Europe.“ Pp. 1–13 in Mariecke van den Berg, Lieke L. Schrijvers, Jelle O. Wiering, Anne-Marie Korte (eds.). *Transforming Bodies and Religions: Powers and Agencies in Europe*. Routledge.

Václavík, D. 2009. *Náboženství a moderní česká společnost*. Grada.

Václavík, D., Dana Hamplová, Zdeněk Nešpor. 2018. „Religious Situation in Contemporary Czech Society“ *Central European Journal for Contemporary Religion* [online] 4 (2) [cit. 24. 03. 2023]. Dostupné z: <https://cejcr.com/2018-02-templeton.html>

Víra.cz. 2016. „Info o Vira.cz“ [online] Vira.cz [cit. 19.06.2023]. Dostupné z: <https://www.vira.cz/o-webu/info-o-viracz>

Víra.cz. 2007. „Otázky a odpovědi na webu vira.cz - jak tento systém funguje?“ [online] Vira.cz [cit. 19.06.2023]. Dostupné z: <https://www.vira.cz/o-webu/info-o-viracz>

5.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 Ukázka z tvorby kódů	23
Tabulka 2 Grafické rozdělení témat.....	26
Tabulka 3 Grafické tematické rozdělení pozitivních a negativních norem	30

6 Přílohy

6.1 Vytvořené kódy

Kód	Číslo otázky	Extrakt/ výrok
Špatná sexualita oddaluje od Boha	1	"Už mnohokrát jsem začínal nový a nový vztah s Pánem Bohem, ale pokaždé mi to zkazila jedna věc! Sexualita!!!!!"
Špatná sexualita oddaluje od Boha	1	"Já mám rád Pána Boha a všechno kolem, ale pokaždé selžu v sexualitě."
Špatná sexualita oddaluje od Boha	6	"Poslední dobou taky cítím, že mě Bůh opouští, tedy spíš já jeho:(Prosím ho, ať mi dá zpět víru."
Špatná sexualita oddaluje od Boha	20	"Bojím se, že se na mě Bůh zlobí, že mě odsuzuje, už když přemýšlím o tom, že to udělám..."
Špatná sexualita oddaluje od Boha	18	Je mi to líto, alev této oblasti už s Bohem nějak nepočítám.
Špatná sexualita oddaluje od Boha	9	"...mám strach z Boha, že mě potrestá, že se bude mstít, třeba i na mých nejbližších..."

Kód	Číslo otázky	Extrakt/ výrok
Zhřešení - onanie	1	"V poslední době se stalo samozřejmostí, že se koukám na porno a onanuju u toho :-). Já vím, že to není správné!!!!!"
Zhřešení - onanie	18	"Je mi 15 let a už několik let bojuji s pornografií a masturbací."
Zhřešení - onanie	19	"... mám problém s masturbací a pornografií..."
Zhřešení - onanie	21	"...mám problém v tom, že rád masturbuji...Jediný problém je, žeto je hřích."
Zhřešení - onanie	26	"Už asi 2 roky masturbuju, ale pořád to beru jako velký hřích...Už několikrát jsem chtěl skončit, ale nešlo to, touha byla vždy větší...Nevím, jak dál...prosím o radu.""
Zhřešení - onanie	28	"...asi od 13 let jsem si vytvořil závislost na masturbaci a nevěděl na to nic zlého. Po čase jsem zjistil, žeto je hřích a tak jsem s tím chtěl skončit."
Zhřešení - onanie	30	"Mým problémem je masturbace...bez masturbace dokážu být maximálně týden, potom už mě to přemáhá."

Kód	Číslo otázky	Extrakt/ výrok
Strach z hříchu	2	"Už nějakou dobu mívám "mokrý sny", tzv. poluce. Musím říct, že mě to obtěžuje a zároveň zneklidňuje. Chtěl jsem se proto zeptat, zda je to přirozené nebo nikoliv?"
Strach z hříchu	3	"Ahoj redakce, již několikrát semi stala nepříjemná záležitost, poté co jsem ulehl do postele, přišel zanedlouho orgasmus, aniž bych myslel na nějaké nemravnosti. Jedná se o hřích? "
Strach z hříchu	4	"Při sledování TV se mi stalo, že jsem se pohlavně vzrušila a přesto jsem u filmu zůstala. Vlastně jsem u něj setrvala právě proto, že jsem chtěla. Prosím vás, je to těžký hřích?"
Strach z hříchu	5	"Chtěla jsem se zeptat jestli je masturbace a onanování hřích."
Strach z hříchu	6	"Začínám se zajímat o sex,...Věřím v Boha a vím, že hřeším, alenedokážu s tím přestat..."
Strach z hříchu	7	"Vím, že je hříchem mít pohlavní styk před svatbou, ale otázkou je, co vše je jako pohlavní styk bráno, jestli jde vyložene o sexuální spojení, zda i orální sex, hlazení se, dotyky..."
Strach z hříchu	1	"V každé holce vidím kus masa, který mě vzruší. A to si myslím, že je špatně :-("
Strach z hříchu	9	"...chtěla bych s ním mít sex. Vím, že bych neměla a mám výčitky už teď." Jak moc velký je to hřích? Je smrtelný? Půjdu za něj do pekla ? Obávám se, že nejsem dostatečně silná, abych odolala pokušení. "

Strach z hříchu	26	"Už několikrát jsem chtěl skončit, ale nešlo to, touha byla vždy větší."
Strach z hříchu	13	"Oba jsme věřící, ani jeden bychom nechtěli sex předsvatbou, ale je velice pravděpodobné, že tomu dojde... Co máme dělat? Jak velký hřích je porušení předmanželské čistoty? "
Strach z hříchu	15	"Chtěla bych vědět, když se spolu líbáme, tak se stane, že se u toho vzrušíme. Jedná se o těžký hřích, když víc se neděje, myslím tím žádné doteky na intimní místa? "
Strach z hříchu	25	"Dobrý den, chtěl jsem se zeptat, zdali je hřích, pokud semi čas od času v mysli objeví nahá slečna."
Strach z hříchu	25	"A když se dívám na nějaký film (kde je to nějakým způsobem součástí děje) a dojde k pohlavnímu vzrušení, tak mám hned odejít od filmu nebo se mohu dokoukat? "
Strach z hříchu	27	"Nedávno jsem byl jednou holkou venku, líbali jsme se , objímali, a oba jsme pak při tom vymasturbovali... nevím, jestli je to hřích a co mám říct zpovědi."
Strach z hříchu	29	"Také by mě zajímalo, jak brát, když třeba vidím v nějakém videu (ne pornu) zadek nějaké dívky nebo výstřih? Je to hřích, nebo je to ještě na hranici? Nebo hranici určuje naše svědomí? Je mi 15 let a chci žít křesťanský život, jenže někdy taková videa vidím a ptám se, jestli je to hřích, nebo ještě toto mohu vidět? "
Strach z hříchu	30	Nejhorší je, že mě úplně všechno kolem mě vzrušuje, a já se tomu nedokážu vyhnout... když se od toho hříchu vzdám o krok, tak se ke mně o dva kroky zase přiblíží... Nevím si už rady.

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Sexualita jako dar od Boha	1	"Lidská sexualita je Bohem chtěná a tedy dobrá."
Sexualita jako dar od Boha	2	"Z mé osobní zkušenosti je dobré při probuzení, kdy si člověk poluci uvědomí, děkovat Bohu za své mužství a prosit, ať dar sexuality využívám v celém svém životě k dobrému a ať umím skutečně milovat způsobem, který odpovídá životnímu stavu, ke kterému mne Bůh povolal."
Sexualita jako dar od Boha	3	"Do vínku nám byly dány biologické funkce, které jsou součástí naší lidské přirozenosti."
Sexualita jako dar od Boha	5	"Ve tvém věku, kdy dozráváš ve zralou ženu, jde právě o to, abys poznala, jak velkou, krásnou, ale i mohutnou silou je pro člověka jeho sexualita a aby ses tuto sílu naučila zvládat, resp. dávat jí takové mantinely, aby tvá sexualita sloužila tobě a ne abys ty jí musela otročit."
Sexualita jako dar od Boha	5	"Sexualita je souhrn všeho, co ženu dělá ženou a muže mužem. Sexualita je pro člověka darem od samého Stvořitele."
Sexualita jako dar od Boha	6	"Sexualita je nádherný dar a buďte vděčná za to, že jste žena a že můžete objevovat, co do Vás bůh vložil. Věřte, že to je od něj dar z lásky a pro to, abyste mohla milovat, ale třeba i v budoucnu darovat život."

Kód	Číslo otázky	Extrakt/ výrok
Hříšný, špatný předmanželský sex	10	"...sex i sexuální doteky si necháváme až do manželství, protože oba dva považujeme sex za těžké provinění a i v srdci to tak cítíme."
Hříšný, špatný předmanželský sex	16	"Nedávno jsem se dopustil hříchu a měl s ní pohlavní styk. Víím, že předmanželský styk je zakázán..."
Hříšný, špatný předmanželský sex	22	"Sex jsme s přítelem neměli a já mám prioritu, že by měl být až po svatbě."
Hříšný, špatný předmanželský sex	17	"Párkrát jsme spolu již měli pohlavní styk, i když víím, že se to nemá. Vždyť jsem si to poté vyčítala."

Sexualita jako dar od Boha	17	"Boží plán je nejprve opustit a přilnout, a pak se stát jedním tělem. Spojení muže a ženy je Bohem chtěné a stvořené."
Sexualita jako dar od Boha	19	"Chci Vám ještě říci, že sama o sobě je naše lidská sexualita dobrá a krásná. Pokud nás Bůh touto schopností obdařil, určitě věděl proč."
Sexualita jako dar od Boha	20	"Především bych Vám chtěla říci, že fakt, že nás sexualita přitahuje, není špatný. Bůh stvořil sex jako něco krásného a přitažlivého a kdyby tomu tak nebylo, tak lidstvo vymře."
Sexualita jako dar od Boha	21	"Tím samozřejmě neříkám, že sex sám o sobě je špatný, stejně jako naše stvořené tělo není špatné. Sex je Boží vynález určený ale v křesťanském pojetí do manželství."
Sexualita jako dar od Boha	30	"Vždyť sexualita je člověku dána jako motor pro vztah, kde člověku má jít o toho druhého, kterého miluje a ne v první řadě o vlastní uspokojení."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Zpověď - prostředek ke spáse	12	"Milá..., odpuštěno ti může být ve svátosti smíření."
Zpověď - prostředek ke spáse	17	"Jdi ke zpovědi. Neprotahuj to, nevykrucuj se. Chceš-li poradit, jak to říci, pak to řekni holými větami, bezpříkras, bez zlehčování, na plnou hubu, upřímně."
Zpověď - prostředek ke spáse	21	"Bůh se k nám hříšníkům sklání a nabízí nám pomocnou ruku. Tato pomoc se projevuje i skrze svátost smíření zpověď. Pokud jsi katolík, neboj se jít k této svátosti a s důvěrou své hříchy vyznat a poprosit o pomoc."
Zpověď - prostředek ke spáse	22	"...choď ke zpovědi. Nepřestávej se modlit, pročišťovat své srdce. Bůh nám nestojí v cestě k druhému, ale vztahy prosvětluje pravdou a očisťuje od strachu, falše, zušlechťuje je, byť to je někdy boj a úsilí."
Zpověď - prostředek ke spáse	26	"...svátost smíření je přece určená právě k tomu, abychom se tam z hříchů mohli s důvěrou vyznat a abychom pak prostřednictvím kněze obdrželi Boží odpuštění a vnitřní sílu bránit se dalšímu pokušení."
Zpověď - prostředek ke spáse	27	"...určitě si o té věci důvěrně pohovoř - ať už ve svátosti smíření nebo mimo ni - s knězem, kterému důvěřuješ. Ale ne proto, abys to měl rychle za sebou a mohl sis "hřích" odškrtnout. Spíš proto, abyste v důvěrném rozhovoru mohli najít pro Tebe lepší cestu, jak prožívat správně a v pravdě vztahy s děvčaty."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Pravidla Boha - pravidla dobrého a láskyplného	8	"Když Bůh dal pravidla pro život, nedal je, protože je stomodní, ani protože nás chtěl terorizovat nespelnitelnými požadavky. A ta pravidla jsou na prvním místě přeci ukazateli k požehnanému životu."
Pravidla Boha - pravidla dobrého a láskyplného života	17	"Boží přikázání nejsou jen na to, aby nám něco krásného zakazovala. Jsou to směrovky ke šťastnému životu a k růstu lásky na cestě za Bohem."
Pravidla Boha - pravidla dobrého a láskyplného	25	"Na závěr bych ti tedy chtěl popřát a za to i prosím Pána, abys Ti dal, zakusit Boží lásku novým způsobem. Život s Bohem přináší mnohem větší adrenalin a vzrušení než jakékoliv představy. Je to skutečné dobrodružství!"

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Bůh je láska	9	"Bůh chce pro člověka to nejlepší, a také to, aby se svým jednáním sám neničil, aby neničil druhého."
Bůh je láska	11	"On nás stvořil i s našimi touhami po reprodukci, v Ježíši Kristu nás naučil hloubce lidské lásky... Bůh se nikdy nestaví proti vztahům mezi mužem a ženou, ba naopak takový vztah staví do světla pravdy, čistí a prohlubuje. Neboj se Boha, on sám je přeci Láska."
Bůh je láska	17	"Bůh po nás nechce nic, co by pro nás nebylo opravdu dobré...Důvěřuj hlasu svědomí a tomu, že Bůh Tě vede, záleží mu na Tobě a na Tvé budoucnosti."
Bůh je láska	18	"Bůh si nepřeje nic jiného než abychom my, jeho tvorové, byli šťastní."

Správný sex - v manželství	17	Spojení muže a ženy je bohem chtěné a stvořené. Má pomáhat posilovat vztah a lásku manželů a zároveň být otevřené k plodnosti. To je ale možné až v manželství.
Správný sex - v manželství	19	"Nicméně člověk má tento velký dar rozvinout ve vztahu, především v manželství."
Správný sex - v manželství	22	Kulturně spojujeme onu maturitu, ono vyvrcholení s institucionální změnou, čili manželstvím.

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Správný sex - v manželství	5	"Pokud je sex určen k budování vztahu dvou lidí v manželství a k otevřenosti vzniku dalších lidských bytostí,..."
Správný sex - v manželství	5	"...sexualita a sex je v manželství naprosto krásnou a důležitou součástí vztahu...Sex je určen k radosti manželů, k budování jejich vztahu a k zhmotňování jejich vztahu lásky a v jejich potomcích... "
Správný sex - v manželství	7	"Křesťanství učí, že sexuální styk je vrcholným vzájemným dáním se dvou osob, proto je pravdivý a oprávněný tam, kde je toto dání seplé a trvalé, a to je právě v manželství. Čili: sexuální spojení patří do manželství a ne jinam..."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Cesta manželství - cesta k užití Božího daru (sexu)	11	"Vstupuješ totiž do životního období, kdy budeš zralá založit rodinu. Vůbec se nedivím tvé inklinaci hledat mezi muži případného životního partnera a budoucího otce svých dětí. I když jsme lidé a o sobě dokážeme uvažovat, nepřestáváme být savci, kteří přirozeně usilují o reprodukci."
Cesta manželství - cesta k užití Božího daru (sexu)	15	"Prosím, chovejte se k sobě v intimní oblasti tak, abyste dokázali zvládnout to, co jste si předsevzali: spojit plnost svého intimního života s okamžikem, kdy si udělíte svátost a slíbíte před Bohem lásku, úctu a věrnost na celý život."
Cesta manželství - cesta k užití Božího daru (sexu)	23	"A dávám na zvaženu, jestli se třeba do roka a do dne nevezít."
Cesta manželství - cesta k užití Božího daru (sexu)	23	"Navíc ta kamarádka není Tvou ženou, proto tato místa nejsou určena Tvému pohledu, ale mají být ukryta pro jejího muže."
Cesta manželství - cesta k užití Božího daru (sexu)	23	"Tuto představu nechci. Nepotřebuji ji ke svému životu. Bude mnohem lepší, když sinajdu slučnu skutečnou, a s ní založím dobrou a funkční rodinu."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Sex jako manželský rituál	17	"Začít plný sexuální život až po svatbě je rituálem a zpečetěním manželství, slavnostním zahájením něčeho velmi vzácného."
Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Správný sex - který vede k plození dětí	5	Sex je určen k radosti manželů, k budování jejich vztahu a k zhmotňování jejich vztahu lásky v jejich potomcích... "
Správný sex - který vede k plození dětí	21	Protože není jen příjemný a vede ke sjednocení manželů, ale můžu být předávám život.
Správný sex - který vede k plození dětí	23	...soulož až po svatbě, kdy oba budete vědět, že z vašeho výlučného a trvalého spojení chcete zplodit děti, o kterých se říká, že jsou korunou vztahu.
Správný sex - který vede k plození dětí	23	Víš, soulož je nejen naprosto fascinující vrcholek fyzické jednoty, ale způsob, jak se plodí děti.
Správný sex - který vede k plození dětí	22	"Ona maturita je soulož. K ní všechno směřuje a až ji složíte, nebude se vám chtít nic jiného. V souloži vrcholí dva účely: smysl spojivý a plodivý. Při souloži se jeden dtuhému odevzdáte a zároveň se, jednoduše řečeno, takto dělají děti."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Hříšná/špatná touha	1	"...vnímáte svou dívku jako milovanou bytost, kterou se snažíte učinit šťastnou, a to i za cenu, že rezignujete na své představy a touhy? V opačném případě je totiž degradována na nástroj Vašich vlastních potřeb, což je člověka nedůstojné."
Hříšná/špatná touha	4	"O tezký hřích by se v podobné souvislosti mohlo jednat napr. Tehdy, když byste cíleně sledovala filmy s umyslem vyhledat v nich pohlavní vzrušení."
Hříšná/špatná touha	7	"A že je ve známosti i v manželství zlé vždy to, co je projevem sobectví, kdy jeden využívá druhého a kdy v těle druhého člověka nevidí úctyhodné Boží stvoření a chrám Ducha, ale jen objekt k uspokojení vlastních přání. To totiž ponižuje, i kdyby ten druhý souhlasil."
Hříšná/špatná touha	25	"Ano, taková představa je hříšná. Fakt je ten, že pokud si nepředstavuješ její tvář, ale i intimní místa. Tvůj pohled není čistý."
Hříšná/špatná touha	30	"Je důležité pochopi, že církve povzbuzuje lidi v ochotě bojovat proto, že si tím člověk poškozuje svoji otevřenost pro sexualitu ve vztahu vůči tomu koho miluji."
Hříšná/špatná touha	11	"Pokud bys začala balit chlapy jen pro rozkoš nebo z jiného ne úplně čestného důvodu, pohrála si s nimi a pak jim dala vale, tak to by asi nebylo dobré."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Hříšná sexualita	5	"Pokud je sex určen k budování vztahu dvou lidí v manželství a k otevřenosti vzniku dalších lidských bytostí, tak pokud by si chtěl člověk vystačit jen sám pro sebe, tak by masturbace hříchem (minutím se cíle) byla."
Hříšná sexualita	21	"Masturbace sama o sobě není dobrá, sám cítíš, že je to hřích, zároveň v sobě skrývá nebezpečí závislosti, tedy určité nesvobody..."
Hříšná sexualita	21	"Masturbace je hříšná především proto, že odděluje sexuální uspokojení od vztahu."
Hříšná sexualita	29	"Masturbace je jen náhražka skutečného a láskyplného tělesného spojení muže a ženy v manželství."
Hříšná sexualita	5	Nezvládnutý a nezvladatelný sex a sexualita je ale pro mnohé lidi bohužel pravým opakem toho, k čemu je sex určen. Nezvládnutý sex člověka izoluje, činí jej mnohdy sobeckým a nepřináší mu tu pravou radost prožívanou v pevném intimním vztahu manželů."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Předmanželský sex - zaslepuje	8	"Navíc sex před manželstvím mi znesnadňuje vidět sebe i druhého kriticky a tak rozlišovat, zda nám to může klapat i ve chvíli, kdy sex nebude tím rozhodujícím prvkem."
Předmanželský sex - zaslepuje	9	"Některé budou proti tomuto tvrzení, že to přece není problém, ale jako daň si nesou s sebou přece jen jistou otupělost, snad se dá říct konzumnost, kterou si vztah dvou lidí rozhodně nezaslouží."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Předmanželský sex - zdroj nejistoty	8	"Jaké následky má dnes tak rozšířený předmanželský sex, jistě vidíte sám. Kolik je nejistoty ve vztazích, nestability."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Předmanželský sex - zdroj osobní zkázy	9	"Svolíte-li k předmanželskému sexu, je to špatně, protože to ničí především Vás přirozenými následky činu."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Degradace sexu	17	"Degradace sexu na běžnější prožitek vede k jeho zevšednění."

Sex jako vyjádření pouta	9	"Tělesným vydáním se partnerovi žena vyjádří i vydatnost psychickou, připoutává se k němu."
Sex jako vyjádření pouta	9	"Partnerská láska má svou řeč těla a soulož je jakousi maturitou. Není nic víc. Je to akt naprosté jednoty a otevřenosti k novému životu."
Sex jako vyjádření pouta	17	"...pohlavní styk je v řeči těla úplným přijetím a odevzdáním se, tedy naplněním manželského slibu."
Sex jako vyjádření pouta	17	"Protože sex je mezi těmi těmi dvěma velice jemnou, niternou, vysoce osobní řečí. Nejen slovy, ale každým polibkem, každým pohlazením si ti dva vyjadřují důvěru, oddanost, otevřenost, sympatie, znamení usmíření..."
Sex jako vyjádření pouta	22	"Ona maturita je soulož. K ní všechno směřuje a až ji složíte, nebude se vám chtít nic jiného. V souložích vrcholí dva účely: smysl spojivý a plodivý. Při souložích se jeden druhému odevzdáte..."
Sex jako vyjádření pouta	21	"Protože není jen příjemný a vede ke sjednocení manželů..."
Sex jako vyjádření pouta	21	"Sex byl zamýšlen jako akt lásky mezi dvěma lidmi..."

Kód	Číslo odpovědi	Extrakt/ výrok
Sex jako vyjádření odpovědnosti	16	"Skutečnost, že ses se svým děvčetem miloval, už nikdy nevrátíš...Jsi připraven toto zachovat? Byli jste a jste otevřeni novému životu, o kterém církevní dokumenty mluví jako o koruně manželského vztahu?"
Sex jako vyjádření odpovědnosti	21	"Kdo na sebe bral odpovědnost za případné otěhotnění? Jak by ses postavil k situaci, kdyby za tebou tato kamarádka přišla s tím, že čeká dítě s tebou?"
Sex jako vyjádření odpovědnosti	21	"...sex není jen nějaká nezávazná zábava bez následků, což se nám občas nekřesťanské kruhy snaží říci. Nejde jen o těhotenství, alei o následky ve vztahu dvou lidí, kteří toto intimní pouto sdílejí."
Sex jako vyjádření odpovědnosti	22	Víš, soulož je nejen naprosto fascinující vrcholek fyzické jednoty, alei způsob, jak se plodí děti. Jste s přítelkyní připraveni na tuto eventualitu? Jsi připraven všechno pustit a stát se otcem se vší zodpovědností, kterou tato role nese?"